

Araştırma Makalesi

Covid-19 Salgını ve Gençler: Salgının Gençlerin İstihdamı, Eğitimi, Sağlığı Üzerine Etkileri ve Gençleri Korumaya Yönelik Düzenlemeler

Aysen TOKOL¹

ORCID: 0000-0003-1266-3795

Burak Faik EMİRGİL²

ORCID: 0000-0003-0148-8979

DOI: 10.54752/ct.1241205

Öz: COVID-19 salgını tüm yaş grubundaki bireylerin yaşam ve çalışma koşullarını derinden etkileyen ekonomik ve sosyal krize dönüşmüştür. Ancak salgının gençler üzerindeki etkisi yetişkinlerden daha fazla olmuştur. Salgın sürecinde gençler öncelikle işgücü piyasası ve eğitim alanında yeni eşitsizliklerle karşı karşıya kalmışlardır. Ayrıca salgın öncesi dönemde var olan sorunların artması ile birlikte salgın döneminde gençlerin fiziksel ve ruhsal sağlığı ile ilgili yeni sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu çalışma, ilk olarak salgının gençler üzerindeki etkilerini istihdam, eğitim ve sağlık temelinde incelemeyi amaçlamaktadır. İkinci olarak, salgının gençler üzerinde olumsuz ve uzun süreli olacağı tahmin edilen etkilerini azaltmaya ve gençleri korumaya yönelik Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'ne (OECD) üye bazı ülkelerde yapılan düzenlemeleri ele almaktadır.

Anahtar kelimeler: COVID-19, genç, istihdam, işsizlik, eğitim, ruh sağlığı

¹ Prof. Dr, Bursa Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, atokol@uludag.edu.tr,

² Dr. Öğretim Üyesi, Bursa Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, emirgil@uludag.edu.tr

TOKOL, A., EMİRGİL, B.F (2023) "Covid-19 Salgını ve Gençler: Salgının Gençlerin İstihdamı, Eğitimi, Sağlığı Üzerine Etkileri ve Gençleri Korumaya Yönelik Düzenlemeler", Çalışma ve Toplum, C.1, S.76. s. 43-78

Makale Geliş Tarihi: 09.11.2022- Makale Kabul Tarihi: 21.12.2022

Covid-19 Pandemic and Youth: The Effects of the Pandemic on the Employment, Education, Health of Young People and Regulations to Protect Youth

Abstract: The COVID-19 pandemic has turned into an economic and social crisis that deeply affects the living and working conditions of individuals in all age groups. However, the impact of the pandemic on young people has been more than on adults. During the pandemic, young people faced with new inequalities, primarily in the labour market and education. In addition to the ones that have already been existed in the pre-pandemic period, regarding the physical and mental health of young people, new dangers have emerged during the pandemic period. This study, firstly, aims to examine the effects of the pandemic on young people on the basis of employment, education and health. Secondly, this study discusses the regulations in order to reduce the negative and long-lasting effects of the pandemic on young people in the member countries of the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD).

Keywords: COVID-19, youth, employment, unemployment, education and training, mental health

Giriş

COVID-19 salgınının gençler³ üzerindeki etkisi yetişkinler ile karşılaştırıldığında daha sistematik, derin ve orantısız olmuştur (ILO, 2020a: 2). Nitekim; dünyada genç istihdamı 2020 yılında %8.7 oranında azalırken, yetişkinler aynı dönemde %3.7 oranında bir istihdam kaybı yaşamışlardır (Rinne vd., 2022: 4). Gençler salgın ile birlikte yetişkinlerden farklı olarak yeni zorluklarla karşı karşıya kalmışlardır. Bu zorluklar beş başlık altında incelenecek olursa; ilk olarak, yeni mezun gençler, salgın sırasında işlere erişimde zorlanmış, birçok işletme gençleri işe alma konusunda isteksiz davranmıştır. İkinci olarak; gençler salgın kısıtlamalarından en fazla etkilenen konaklama, yemek hizmetleri, turizm, nakliye, ulaşım, toptan ve perakende ticaret gibi sektörlerde yüksek oranda istihdam edildikleri için salgından yetişkinlere göre daha fazla etkilenmişlerdir. Üçüncü olarak; birçok genç genellikle geçici iş sözleşmeleri ile çalıştığından işlerini kaybetmiş, geçici işçiler küresel

---

³ Gençlik yaş grupları kullanım amacına göre farklılık göstermekte, istatistiksel karşılaştırmalarda özellikle üst yaş sınırı değişmektedir. Örneğin; Birleşmiş Milletler ile Uluslararası Çalışma Örgütü 15-24 yaş grubunu genç olarak kabul ederken, OECD 15-29 yaş grubunu, Avrupa Birliği 16-34 yaş grubunu gençlik kategorisine dâhil etmektedir (Carcillo vd., 2015).

salgından en fazla etkilenenler arasında yer almışlardır.. Dördüncü olarak; gençler eğitim fırsatlarından mahrum kalmış, iş başında eğitim fırsatları ile çıraklık eğitimi büyük bir darbe almıştır. Son olarak; gençlerin ruh sağlığı salgından yetişkinlere oranla daha fazla etkilenmiş, gençler yalnızlık, anksiyete, depresyon, sosyal izolasyon gibi sorunlarla mücadele etmek zorunda kalmışlardır (Konle-Seidl ve Picarella, 2021: 12).

Diğer taraftan salgının gençler üzerine etkisi farklı genç gruplarına göre çeşitlilik göstermiştir. Gençler arasında salgından en çok etkilenenler; “kısıtlamalara en fazla maruz kalan sektörlerde çalışan, kadın, ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET), kendi hesabına, kısmi süreli, geçici iş ilişkisiyle veya kayıt dışı istihdam edilen, lise ve üniversiteden yeni mezun⁴ yoksul veya sosyal dışlanma riski altında olan⁵, psikolojik sorunlar yaşayan, barınma ve aile sorunları olan gençler” olmuştur (Eurofound, 2021: 9-19).

Gençler salgın sırasında hem ekonomik hem de sosyal açıdan büyük bir darbe almış, salgının gelecekte gençlerin istihdam ve ruh sağlığı üzerindeki etkilerini belirtmek amacıyla “COVID-19 nesli veya karantina nesli” kavramı giderek daha yaygın şekilde kullanılmaya başlanmıştır (Barford vd., 2021: 7).

Eğitim, küresel salgının gençleri etkileyen diğer bir sorun alanını oluşturmuş. salgının eğitime doğrudan etkisi okulların tamamen veya kısmen kapatılması şeklinde olmuştur. Okulların kapatılması; hem genel eğitimdeki gençleri hem de iş başında eğitimin ağırlıklı olarak uygulandığı mesleki eğitimdeki gençleri kapsayarak, eğitimde fırsat eşitsizliği, öğrenme kaybı ile okul terk etme riskini artırmıştır. Bu durum, salgın öncesi dönemde eğitim ve istihdam ilişkisinin kurulmasında yapısal sorunlar yaşayan düşük gelirli ülkelerde gençlerin karşılaştıkları sorunları

⁴ Salgının başladığı yılı veya kısa bir süre önce ilk işini bulma umuduyla eğitimden ayrılan yeni mezun gençler, çoğu zaman iş bulmakta zorlanmış ve iş aramayı bir sonraki yıla ertelemek zorunda kalmışlardır. Salgından kısa bir süre önce mezun olan yüksek nitelikli gençlerden bazıları, daha sonra farklı bir işe geçmeyi umarak yeterlilik düzeylerinin altındaki işlerde çalışmaya başlamış ve niteliklerine uygun bir işe geçme şansları salgın sırasında daha da kötüleşmiştir. Salgından bir ve üç yıl önce eğitimden ayrılan gençlere ilişkin Avrupa Birliği verileri, gençlerin dörtte üçünün (%75.7) 2019 yılında istihdam edildiğini göstermektedir. Ancak bu oran 2020 yılında salgının etkilerinin başlamasıyla birlikte %73'e düşmüştür (Eurofound, 2021: 17).

⁵ Genç işçilerin aşırı yoksulluk içinde yaşama olasılığı yetişkin işçilerin iki katıdır. Genç işçilerin satın alma gücü paritesine göre; günde 1.90 ABD Doları'nın altında ve kayıt dışı istihdam edilme olasılıkları çok daha yüksektir. Her sekiz genç işçiden biri (%12), satın alma gücü paritesine göre; günlük geliri 1.90 ABD Doları'ndan az olan bir hanede yaşarken, yetişkin işçilerde bu oran %6'dır. Genç kayıt dışı oranı da (%78) yetişkinlerden (%58) çok daha fazladır (ILO, 2022a: 27).

derinleştirmiş aynı zamanda tüm dünyada var olan eğitime dayalı eşitsizliklerin artmasına neden olmuştur. Salgın döneminde başta düşük gelirli ülkeler olmak üzere tüm ülkelerde görülen gençlerin eğitime erişim fırsatlarındaki dengesizlikler, “yaşanan en büyük eğitim krizi” olarak adlandırılan sürecin ağırlaşması sonucunu doğurmuştur (UNICEF, 2022). Eğitim krizinden ise; dezavantajlı genç grupları özellikle genç kadınlar daha fazla etkilenmişlerdir.

Salgın döneminde gençler arasında artan depresyon, anksiyete gibi ruh sağlığı sorunları gençlerin ekonomik ve toplumsal yaşama kısa ve uzun dönemde katılmaları önünde önemli bir engel olarak ortaya çıkmıştır.

Salgının gençler üzerindeki etkilerini azaltmak, gençlerin istihdam, eğitim ve sağlık alanlarında karşılaştıkları sorunlarla mücadele etmek amacıyla Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü’ne (OECD) üye bazı ülkeler tarafından işletmelere ve hane halkına yönelik genel nitelikteki düzenlemelerin ardından, salgının boyutu genişledikçe, gençleri koruyucu çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerin kapsamı ve derinliği ise; ülkelere göre farklılık göstermiştir. Gençlere yönelik düzenlemelerin bir bölümü yeni, bir bölümü daha önce uygulanan düzenlemelerin devamı veya salgın koşullarına uyarlanmış şekli niteliğinde olmuştur. Bu düzenlemeler arasında; gelir destekleri, iş koruma planları, işe alım sübvansiyonları, gençlere yönelik kamu istihdam hizmetlerinin güçlendirilmesi, mesleki eğitim, iş başında eğitim, uzaktan eğitim, ruh sağlığını korumaya yönelik düzenlemeler yer almıştır. Düzenlemelerin etkinliği ülkelere göre farklılık göstermiş ancak yüksek ve orta gelirli OECD ülkeleri bile; tüm gençlere -özellikle en dezavantajlı grupta olanlara- tam olarak ulaşmayı başaramamıştır (ILO, 2022a: 229).

Bu çalışma; COVID-19 salgını sırasında gençlerin karşılaştıkları sorunları ve gençleri korumaya yönelik OECD’ye üye bazı ülkeler tarafından yapılan düzenlemeleri istihdam, eğitim, sağlık olmak üzere üç boyutta ele almaktadır. Çalışmada ilk olarak; küresel salgının gençlerin istihdamı üzerine etkileri istihdam, işsizlik ve NEET oranlarına dayalı olarak incelenmektedir. İkinci olarak; salgının gençlerin eğitimi üzerine etkileri fırsat eşitsizliği, öğrenme kayıpları, devamsızlık ve okul terk etme riski bağlamında değerlendirilmektedir. Üçüncü olarak; salgının gençlerin fiziksel ve ruhsal sağlığına olan etkilerine değinilmektedir. Son olarak; salgının gençler üzerindeki ağır ve uzun süreli olacağı tahmin edilen etkilerini azaltmaya yönelik OECD’ye üye bazı ülkeler tarafından yapılan düzenlemelere yer verilmektedir.

COVID-19 Salgınının Gençler Üzerine Etkileri

Salgının gençler üzerine etkilerini üç ana başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar; gençlerin istihdamı, eğitimi, fiziksel ve ruhsal sağlıkları üzerine etkileri şeklinde belirtilebilir. Çalışmanın bu bölümünde ilk olarak salgının gençlerin istihdamı üzerine etkileri üzerinde durulacaktır.

Gençlerin İstihdamı Üzerine Etkileri

Salgının gençlerin istihdamı üzerine etkileri; genç istihdam oranı ile işsizlik ve NEET oranları üzerine etkileri olarak üç ana başlıkta incelenebilir.

Genç İstihdam Oranları Üzerine Etkisi

2021 yılı itibariyle gençlerin 75 milyonu işsiz, 408 milyonu istihdamda, 732 milyonu işgücü dışında yer almaktadır. COVID-19 salgınının dünya genelinde 2019-2020 yılları arasında 34 milyona yakın genç istihdam kaybına neden olduğu tahmin edilmektedir. Tablo 1'e göre; dünyada genç istihdam oranı salgının etkisi ile 2020 yılında %32.7 olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılında ise; genç istihdam oranının sadece %0.9'luk bir artış ile %33.6 olduğu görülmektedir. Bu oran, salgın öncesi dönem istihdam oranının altında kalmaktadır.

Cinsiyete göre; dünyada genç kadınlarda istihdam kayıpları genç erkeklerden daha yüksek olmuştur. Tablo 1'e göre; 2021 yılında dünyada genç kadınların %27.1'inin, genç erkeklerin %40.3'ünün istihdamda olduğu tahmin edilmektedir. Bu durum; genç erkeklerin istihdam edilme olasılığının genç kadınlardan 1.5 kat daha fazla olduğu anlamına gelmektedir. 2019- 2020 yıllarında dünyada genç kadınların istihdam oranı %28.7'den %26.2'ye, genç erkeklerin % 42.2'den % 38.8'e düşmüştür. 2020 yılında 2019 yılına göre istihdam açığı genç kadınlar için %8.6 'ya, genç erkekler için %8'e ulaşmıştır. Bu sonucun kadınlar açısından nedenleri arasında; salgın sırasında artan bakım sorumluluklarının eşitsiz dağılımı ile salgından en fazla etkilenen sektörlerde kadınların yoğun şekilde istihdam edilmeleri gelmektedir (ILO, 2022a: 32-35). Ayrıca salgın sırasında genç kadınlar aile içi şiddet ve erken evlilik riskinin “gölge salgını” da yaşamak zorunda kalmışlardır (Barford vd., 2021: 8).

Tablo 1. Genç İşgücü Piyasasının Temel Göstergeleri (2019-2021)

Göstergeler	Toplam			Kadın			Erkek		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
İşgücü (milyon)	497.0	466.9	483.1	192.3	179.7	187.0	304.7	287.2	296.0
İşgücüne katılım oranı (%)	41.2	38.6	39.7	33.0	30.7	31.8	49.0	46.0	47.1
İstihdam (milyon)	429.8	395.9	408.0	167.1	153.2	158.9	262.7	242.7	248.9
İstihdam Oranı (%)	35.7	32.7	33.6	28.7	26.2	27.1	42.2	38.8	40.3
İşsiz (milyon)	67.2	71.0	75.1	25.2	26.4	27.4	42.0	44.6	47.1
İşsizlik oranı (%)	13.5	15.2	15.6	13.1	14.7	15.0	13.8	15.5	15.9
Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanlar (milyon)	262.7	282.2	-	178.4	183.9	-	84.3	98.3	-
Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanlar (%)	21.8	23.3	-	30.6	31.5	-	13.5	15.7	-

Kaynak: ILO (2022a), *Global Employment Trends for Youth*, Geneva, s. 258-259.

Genç istihdam kayıpları; Tablo 2'ye göre düşük, alt-orta, üst-orta ve üst gelir grubundaki tüm ülkeleri etkilemiş, ancak üst-orta gelir grubundaki ülkelerde bu kayıp çok daha belirgin olmuştur (ILO, 2022a: 31-34).

Tablo 2. Dünya ve Ülke Gelir Gruplarına Göre Gençlerin (15-24) İstihdam Oranı (2019-2021)

Ülke Gelir Grupları	2019	2020	2021
Dünya	35.7	32.7	33.6
Düşük Gelirli	46.6	43.7	44.5
Alt-Orta Gelir	29.9	27.2	27.5
Üst-Orta Gelir	39.4	36.0	37.2
Üst Gelir	40.7	37.7	39.9

Kaynak: ILO (2022a) *Global Employment Trends for Youth*, Geneva, s. 32.

İstihdam oranlarındaki değişime bölgeler açısından bakıldığında; tüm bölgelerde 2019 ve 2020 yılları arasında istihdam kayıpları yaşanmış, en fazla istihdam kaybı Güney Amerika ve Karayipler ile Kuzey Amerika bölgelerinde gerçekleşmiştir. Diğer taraftan 2021 yılında salgın sonrası toparlanma sürecinde tüm bölgelerde istihdam artışları söz konusu olmuş, genç istihdamındaki artışların en yüksek olduğu bölgelerin başında Kuzey Amerika gelmiştir. Kuzey Afrika ve Güney Asya bölgelerinde ise; 2021 yılında genç istihdamın düşük olmaya devam ettiği görülmektedir (ILO, 2022a: 31-34).

OECD⁶ ülkelerinde gençlerin istihdam dinamikleri ele alındığında; OECD'de 2019 yılında %42.5 olan genç istihdam oranı 2020 yılında %39'a düşmüş, 2021 yılında %41.4 ile salgın öncesi dönemin altında kalmıştır. Seçilmiş OECD ülkelerinden istihdam kayıplarının en fazla olduğu ülkeler arasında; Kanada (%8.3), Brezilya (%7.8), Kolombiya (%6.5), ABD (%5.3) ve İspanya (%4.2) yer almaktadır.⁷ Genç istihdamı açısından salgın döneminde en az etkilenen seçilmiş OECD ülkelerinin başında ise; Almanya, Avusturya ve Hollanda gelmektedir.

⁶ OECD'ye 38 ülke üyedir. Bu ülkeler; Avustralya, Avusturya, Belçika, Kanada, Şili, Kolombiya, Kosta Rika, Çekya, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, İzlanda, İsrail, İtalya, Japonya, Güney Kore, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Meksika, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Slovak Cumhuriyeti, Slovenya, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye, Birleşik Krallık ve ABD'dir.

⁷ Tablo 3'de yer almayan OECD ülkelerinden Estonya'da da genç istihdam kaybı %6 oranında gerçekleşmiştir.

Tablo 3. Seçilmiş OECD Ülkelerinde Gençlerin (15-24) İstihdam Oranı (2019-2021)

	2019	2020	2021
Avustralya	60.1	56.8	60.8
Avusturya	51.6	50.2	50.2
İsveç	43.8	39.4	40.6
Kanada	57.8	49.5	55.2
Kolombiya	40.7	34.2	36.6
Brezilya	41.7	33.9	37.8
Meksika	41.6	38.9	40.8
Danimarka	55.0	53.2	53.9
Hollanda	65.3	62.5	71.1
Fransa	29.7	28.5	32.2
Almanya	48.5	48.1	48.7
Yunanistan	14.6	13.8	13.4
İspanya	24.9	20.7	23.0
İtalya	18.5	16.8	17.5
Letonya	31.8	29.6	27.9
Polonya	31.7	28.4	27.3
Birleşik Krallık	54.1	52.5	51.3
ABD	51.2	45.9	50.1
Japonya	47.4	46.4	46.6
Güney Kore	26.5	25.5	27
Türkiye	33.1	29.2	32.2
OECD	42.5	39.0	41.4

Kaynak: OECD (2021a) *OECD Employment Outlook 2021: Navigating the COVID-19 Crisis and Recovery*, OECD Publishing, Paris, s. 376; OECD (2022a) *OECD Employment Outlook 2022: Building Back More Inclusive Labour Markets*, OECD Publishing, Paris, s. 322.

Sonuç olarak; istihdama erişim konusunda gençlerin mücadele etmek zorunda oldukları sorunlar, COVID-19 salgınının ülke ekonomileri ve işgücü piyasaları üzerinde yarattığı olumsuz etkiler nedeniyle hızlı bir biçimde artmıştır. Araştırmalar ekonomik krizler sırasında bu durumdan etkilenenlerin istihdam olasılığının daha düşük olduğunu ve gençlerin gelecekteki gelirlerinin on yıl veya daha uzun bir süre olumsuz yönde etkilenebileceğini göstermektedir (Atkins vd., 2020: 6).

Genç İşsizlik Oranları Üzerine Etkisi

Dünya’da genç işsizlik oranı 2021 yılında 25 yaş ve üstü işsizlik oranının (%5.1) üç katından daha fazla (%15.6) olmuştur. Dünyada genç işsizliğin 2022 yılında 73 milyona düşeceği ancak 2019 yılındaki düzeyin hâlâ 6 milyon üzerinde olacağı tahmin edilmektedir. Genç işsizlik oranları 2022 yılında bazı ülkelerde salgın öncesi düzeylere geri dönmüş olsa da halen 25 yaş ve üstüne göre iki kattan fazla olmayı sürdürmektedir. Genç işsizlik oranlarının 2022 yılı sonunda 2019 yılı düzeyine geri dönmemesinin beklendiği tek ülke grubu ise; üst gelir grubundaki ülkelerdir. Diğer ülke gruplarında işsizlik oranlarının salgın öncesi işsizlik oranlarının %1’inden daha fazla olacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 4. Dünya ve Ülke Gelir Gruplarına Göre Gençlerin (15-24) İşsizlik Oranı ve İşsiz Sayısı (2019-2022)

Ülke Gelir Grupları	İşsizlik Oranı (%)				İşsizler (milyon)			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Dünya	13.5	15.2	15.6	14.9	67.2	71.0	75.1	73
Düşük Gelir	8.2	9.1	9.6	9.8	5.5	5.9	6.5	6.9
Alt-Orta Gelir	15.2	16.6	17.9	17.0	31.5	32.1	36.0	34.8
Üst-Orta Gelir	14.7	16.3	16.4	16.1	23.4	24.0	24.9	24.3
Üst Gelir	10.8	14.5	12.3	11.0	6.9	8.9	7.7	6.9

Kaynak: ILO (2022a), *Global Employment Trends for Youth*, Geneva, s. 42.

Diğer taraftan dünyada genç kadın işsizlik oranı hem salgın öncesinde hem de salgın boyunca erkek işsizlik oranının altında kalmıştır. 2019 yılında %13.1 ile genç kadınlar arasındaki işsizlik oranı, genç erkeklerin 0.7 puan altında kalmış ve bu durum salgın dönemi boyunca devam etmiştir. Bununla birlikte genç işsizlik oranlarında kadın ve erkekler arasında önemli bölgesel farklılıklar bulunmaktadır. Kuzey Afrika, Güney Amerika ve Karayipler, Arap ülkeleri ve Orta ve Batı Asya'nın tümünde genç kadınlar genç erkeklerden çok daha yüksek işsizlik oranlarına sahiptir. Başta Kuzey Afrika olmak üzere söz konusu bölgelerdeki genç kadınlar sadece işgücü piyasasına girme konusunda değil aynı zamanda işgücü piyasasına girdikten sonra iş bulma konusunda da engellerle karşı karşıyadır (ILO, 2022a: 42).

Salgının genç işsizliği üzerindeki etkisi bölgeden bölgeye değişiklik göstermektedir. Nitekim; 2020 yılında tüm bölgelerde genç işsizlik oranında artış yaşanırken, artış en yüksek %6.8 ile Kuzey Amerika’da gerçekleşmiştir. Diğer taraftan Orta ve Batı Asya’da genç işsizlik oranı sadece %0.7 artmış ve işsiz gençlerin sayısı fiilen azalmıştır. Güney Asya; genç işsizlik oranındaki artışın yetişkin oranından daha az olduğu ve işsiz genç sayısının düştüğü tek bölgedir. Bu

olgunun arkasında gençlerin işgücünden kaçışları yatmaktadır. Ancak aynı zamanda 2020 yılında Güney Asya dışında tüm bölgelerde genç-yetişkin işsizlik oranlarının düştüğü tahmin edilmektedir. Bu düşüğe rağmen gençlerin işsiz olma olasılığı yetişkinlerin en az iki katıdır (ILO, 2022a: 42).

OECD ülkelerindeki genç işsizlik oranları incelendiğinde (Tablo. 5); OECD’de 2019 yılında %11.8 olan genç işsizlik oranının 2020 yılında %15’e yükseldiği görülmektedir. Bu oran; 2021 yılında %12.8’e düşmüş ancak 2019 yılındaki oranın üzerinde kalmıştır. Seçilmiş OECD ülkelerinde genç işsizlik oranları 2019 yılına göre 2020 yılı sonunda Yunanistan ve Türkiye dışında artış göstermiştir. Bu artışların Fransa, İtalya, Polonya, Japonya ve Güney Kore gibi ülkelerde en fazla %1 oranında olduğu dikkat çekmektedir.⁸ Türkiye ve Yunanistan’da genç işsizlik oranının düşmesinin en önemli nedeni ise; bu ülkelerde gençlerin iş aramaktan vazgeçerek işgücü piyasasının dışına çıkmalarının istihdam kayıplarından daha yüksek oranda gerçekleşmesidir. Örneğin, gençlerin 2019 ve 2020 yılları işgücüne katılım oranları karşılaştırıldığında seçilmiş OECD ülkeleri arasında en yüksek genç işgücü kaybının %5.8 ile Türkiye’de yaşandığını tespit etmek mümkündür. Buradan hareketle, genç işsizlik oranları ile birlikte NEET oranlarını incelemek, salgının genç işgücü piyasası üzerindeki etkilerinin anlaşılmasında daha fazla yardımcı olacaktır.

---

⁸ Tablo 5’de yer almayan OECD ülkelerinden Belçika, İsviçre ve Yeni Zelanda’da da en fazla %1 oranında artış görülmektedir.

Tablo 5. Seçilmiş OECD Ülkelerinde Genç (15-24) İşsizlik Oranları (2019-2021)

	2019	2020	2021
Avustralya	11.7	14.2	11.3
Avusturya	8.5	10.5	11.0
İsveç	20.0	24	24.8
Kanada	11.0	20.1	13.5
Kolombiya	20.8	27.1	24.7
Brezilya	26.7	30.3	29.7
Meksika	7.2	8.0	7.9
Danimarka	10.1	11.6	10.8
Hollanda	6.7	9.1	9.3
Fransa	19.6	20.2	18.9
Almanya	5.8	7.3	6.9
Yunanistan	35.2	34.0	35.5
İspanya	32.5	38.3	34.8
İtalya	29.2	29.4	29.7
Letonya	12.4	14.9	14.8
Polonya	9.9	10.8	11.9
Birleşik Krallık	11.3	13.6	12.6
ABD	8.4	14.9	9.7
Japonya	3.7	4.6	4.6
Güney Kore	10.4	10.5	8.5
Türkiye	25.4	25.3	22.6
OECD	11.8	15.0	12.8

Kaynak: OECD (2021a), *OECD Employment Outlook 2021: Navigating the COVID-19 Crisis and Recovery*, OECD Publishing, Paris, s. 382; OECD (2022a), *OECD Employment Outlook 2022: Building Back More Inclusive Labour Markets*, OECD Publishing, Paris, s. 328.

NEET Oranları Üzerine Etkisi

Gençlerin hem eğitim hem de işgücü piyasası ile olan bağının giderek zayıflamasını veya bu bağın tamamen kopmasını ifade eden bir gösterge olan *ne eğitimde ne istihdamda yer alma*, gençlerin işgücü piyasasında yetişkinlere oranla daha dezavantajlı durumda olduklarını işaret etmektedir. NEET göstergesi; gençlerin toplumsal yaşam, eğitim ve işgücü piyasası ile bütünleşmeyi sağlayacak becerilerden yoksun, yüksek düzeyde riskli sosyal gruplar içinde yer aldıklarını ortaya koymaktadır. NEET olma hali; gençler açısından işgücü piyasası fırsatlarının ve sonuçlarının uzun dönemde kötüleştiğini göstermekte, bu etki “yara izi” olarak adlandırılmaktadır.

Dünyada 2020 yılında tüm gençlerin yaklaşık dörtte biri (%23.3) NEET grubundadır. Salgın öncesi dönemde var olan farklılıklara bakılmaksızın hem dünyada hem de tüm ülke gelir gruplarında NEET oranları yaklaşık %2 oranında artmıştır. Bu artış işgücünden kaçışların hızlanmasına da yol açarak, tüm ülke gelir gruplarında işgücüne katılım oranlarının düşmesine neden olmuştur. Bu etki özellikle üst-orta gelir grubundaki ülkelerde daha belirgindir.⁹

Tablo 6. Dünya ve Ülke Gelir Gruplarına Göre Gençlerin (15-24) NEET (2019-2020) ve İşgücüne Katılım Oranları (2019-2021)

Ülke Gelir Grupları	Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan (%)		İşgücüne Katılım Oranı (%)		
	2019	2020	2019	2020	2021
Dünya	21.8	23.3	41.2	38.6	39.7
Düşük Gelir	21.3	23.3	50.8	48.1	49.2
Alt-Orta Gelir	25.7	27.0	35.2	32.6	33.5
Üst-Orta Gelir	19.9	21.5	46.2	43.1	44.6
Üst Gelir	10.4	12.3	45.6	44.1	45.5

Kaynak: ILO (2022a) *Global Employment Trends for Youth*, Geneva, s. 41.

Bölgeler incelendiğinde; NEET grubuna dâhil olan gençlerin, özellikle genç kadınların işgücüne katılım oranlarının düşük olduğu Arap ülkeleri (%51) ile Güney Asya (%48) ve Kuzey Afrika'da (%36) yoğunlaştıkları görülmektedir.

Genç kadınlar ve erkekler arasındaki NEET oranları arasındaki fark son on beş yılda kapanma eğiliminde olmasına rağmen kadınlar (%31.5) erkeklerden (%15.7) daha yüksek NEET oranlarına sahip olmaya devam etmektedir. NEET oranları açısından COVID-19 salgınından erkekler (%2.2) kadınlardan (%0.9) çok daha fazla etkilenmişlerdir. Ancak 2020 yılında 15-24 yaş grubundaki kadınların NEET olma olasılığı genç erkeklerin iki katı olarak gerçekleşmiştir (ILO, 2022a: 37). Salgın nedeniyle ortaya çıkan uzun süreli ekonomik hareketsizlik ise, kadınların işgücü piyasasına erişim fırsatlarını aşındırmaktadır.

Avrupa Birliği ülkelerinde de 18-34 yaş grubundaki kadınların salgın sonrasında işlerini kaybetme olasılığı erkeklere göre daha yüksek olmuştur. Ayrıca kadınların hane içinde bakım sorumluluklarının daha büyük bir bölümünü

⁹ İşgücüne katılım oranlarındaki düşüşlerin eğitime ve öğretime yönlendirildiği sürece genç işgücü piyasasında mutlak bir sorun yaratmayacağı varsayılmaktadır. Ancak düşük ve orta gelirli ülkelerde NEET oranlarının yüksekliği, salgının gençlerin istihdam ve eğitim fırsatlarını daha da karamsar hale getireceğini ifade etmektedir.

üstlenmeleri nedeniyle işgücü piyasasından ayrılma olasılıklarının daha yüksek olduğu tahmin edilmektedir. Bu durum ise; kadınların uzun dönemde cesaretlerinin kırılmasına ve işgücü piyasasından daha fazla kopmalarına neden olmakla birlikte NEET oranlarını da yükselten bir etki yapmaktadır (Eurofound, 2020: 4,15).

OECD ülkelerinde genç NEET oranları incelendiğinde (Tablo 7); OECD’de 2019 yılında %12.8 olan oranın 2020 yılında %13.6’ya, 2021 yılında %14.5’e yükseldiği görülmektedir. 2019-2020 yılları arasında seçilmiş OECD ülkelerinden sadece Fransa ve Yunanistan’da genç NEET oranları düşme eğilimi göstermiş, Danimarka ve İtalya’da oranlarda değişim olmamıştır. Salgın döneminde seçilmiş OECD ülkeleri arasında NEET oranlarında en yüksek artışlar Kolombiya ve Brezilya’da gerçekleşmiştir.

Tablo 7. Seçilmiş OECD Ülkelerinde Genç (15-29) NEET Oranları (2019-2021)

	2019	2020	2021
Avustralya	10.4	14.2	10.3
Avusturya	10.4	11.5	11.3
İsveç	7.03	7.56	11.8
Kanada	11.2	13.5	13.7
Kolombiya	23.6	29.8	27.0
Brezilya	24.3	29.3	-
Meksika	20.6	22.1	20.8
Danimarka	11.6	11.6	10.8
Hollanda	6.8	7.2	7.4
Fransa	15.4	15.0	15.0
Almanya	8.2	8.8	10.2
Yunanistan	19.5	18.7	21.3
İspanya	18.2	18.4	19.4
İtalya	23.5	23.5	26.0
Letonya	11.3	12.5	14.0
Polonya	12.5	13.4	13.8
Birleşik Krallık	12.2	12.4	11.8
ABD	13.3	13.4	16.3
Japonya*	-	-	-
Güney Kore*	-	-	-
Türkiye	28.7	-	28.6
OECD	12.8	13.6	14.5

Kaynak: OECD (2022b), *Youth not in Employment, Education or Training (NEET) (indicator)*. doi: 10.1787/72d1033a-en (Erişim Tarihi: 4.11.2022).

*Atıf yapılan kaynaktan 2019-2021 yıllarına ait Japonya ve Güney Kore için veriler bulunmamaktadır. Makaledeki diğer tablolarla bütünlük oluşturmak amacıyla veri bulunmamasına rağmen tabloda her iki ülkeye de yer verilmiştir.

Sonuç olarak; salgının yarattığı kriz, gençlerin işgücü piyasasından kopmalarını güçlendirerek, gençlerin gerçek risklere karşı ne kadar savunmasız olduklarını bir kez daha göstermiştir. Gençlerin iş aramaktan vazgeçerek işgücü piyasası dışına çıkma eğilimleri öncelikli olarak aktif olmayan gençlerin oranının yükselmesine neden olmuştur. Bu durum ise; hem yeni iş arayanların çoğunluğunu oluşturan gençlerin iş bulma yönündeki cesaretlerinin kırıldığı hem de salgın döneminde daha fazla gencin eğitime devam etme veya yeniden eğitim imkânlarından yararlanma kararı verdikleri şeklinde açıklanabilmektedir. Gençlerin işgücü piyasası dışına çıkma eğilimleri ise; orta ve uzun dönemde iş arama faaliyeti ile bağlarının tamamen kopmasına, beceri kayıpları yaşamalarına neden olacak, işsizlik sorunundan daha önemli ve kalıcı etkiler yaratabilecektir. NEET oranındaki bu artışlar salgın döneminde okulların kapanması gibi geçici şoklardan kaynaklanmakla birlikte, gençlerin eğitim sistemine veya işgücü piyasasına bağlılıklarını kaybetmeleri halinde uzun dönemde olumsuz sonuçlar yaratacaktır.

Gençlerin Eğitimi Üzerine Etkisi

COVID-19 salgını dünyanın hemen her ülkesinde salgınla mücadele kapsamında okul öncesinden yükseköğretime kadar tüm eğitim düzeylerinde okulların tamamen veya kısmen kapatılmasına neden olmuş, tüm dünyada her yaş grubundan 1.6 milyarın fazla öğrenci okulların kapatılmasından etkilenmiştir (ILO, 2022a: 45; Emin ve Altunel, 2021: 7).

Uluslararası Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), Dünya Bankası ve OECD tarafından 2020 yılı (Mayıs/ Haziran ve Temmuz/Ekim) ile 2021 yılında (Şubat/Haziran) üç tur halinde 143 ülkede gerçekleştirilen “COVID-19 Ulusal Eğitim Tepkileri Anketi” 2020 yılında tüm eğitim düzeylerinde okulların ortalama 79 gün tamamen kapatıldığını, kapatılma sürelerinin ise, ülkelerin dâhil oldukları gelir gruplarına göre, en az 53, en çok 115 gün olduğunu ortaya koymuştur (ILO, 2022a: 48).

Uluslararası ve ulusal düzeyde yapılan araştırmalara göre; okulların kapatılmasından özellikle “özel eğitime ihtiyacı olan, okullar tarafından sağlanan sosyal ve duygusal destek hizmetlerinden yararlanan, okul yemeklerine ihtiyaç duyan gençler” gibi dezavantajlı durumdaki gençler daha fazla etkilenmişlerdir (OECD, 2020: 9). Ayrıca mesleki eğitim ve iş başında eğitim sistemi hem okulların hem de işletmelerin kapatılmasından olumsuz şekilde etkilenmiştir. Ancak iş başında eğitimin salgından etkilenme derecesi sektörlerle ve bölgelere göre farklılık göstermiştir. Örneğin; hizmet sektöründeki (konaklama vd.) çıraklar ve stajyerler diğer sektörlerdeki çırak ve stajyerlere göre salgından daha fazla etkilenmişlerdir (Konle-Seidi ve Picarella, 2021: 32-33).

Salgının eğitim üzerinde yarattığı riskleri kısaca üç ana başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar; *eğitimde fırsat eşitsizliği, öğrenme kaybı, devamsızlık ve okul terk etme riskinin artmasıdır* (Emin ve Altunel, 2021: 13).

Eğitimde Fırsat Eşitsizliği Riskinin Artması

Salgın ile birlikte okulların tamamen veya kısmen kapatılması ardından birçok ülkede uzaktan eğitime geçiş, tüm dünyada salgın öncesi dönemde eğitim sisteminde var olan eşitsizlik sorununun daha da derinleşmesine neden olmuştur (Emin ve Altunel, 2021: 15).

Uzaktan eğitimin uygulanış şekli, kapsamı ve içeriği ise; ülkelerin öğrenci sayısına, öğretmen kapasitelerine, teknolojik altyapılarına ve imkânlarına göre farklılık göstermiştir (Emin ve Altunel: 2021:7). Uzaktan eğitim; eve gönderilen eğitim materyalleri, radyo, televizyon veya çevrimiçi gibi yöntemlerle gerçekleştirilmiştir. UNESCO, UNICEF, Dünya Bankası ve OECD tarafından 143 ülkede gerçekleştirilen ankete göre; uzaktan eğitimde radyo ve televizyon düşük gelirli ülkelerde (%92) yüksek gelirli ülkelere (%25) daha fazla kullanılmıştır. Buna karşılık, düşük gelirli ülkelerin %58'ine oranla yüksek gelirli ülkelerin %96'sı en az bir eğitim düzeyi için çevrimiçi eğitim gerçekleştirmiştir. Birçok ülke uzaktan eğitim için birden fazla yöntem kullanmış, ülkelerin yarısından fazlası beşten fazla uzaktan eğitim yöntemi uygulamıştır (UNESCO vd., 2021: 8).

Salgın sırasında düşük gelirli ülkelerde yaşayan gençler çevrimiçi eğitimden yararlanmak için gerekli olan bilgisayar ve internete erişimde önemli engellerle karşı karşıya kalmışlardır. Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'ne (ITU) göre; 2017 yılı itibarıyla tüm dünyada 15- 24 yaş grubundaki gençlerin ortalama olarak yaklaşık %71'i internet kullanmaktadır. Ancak bu yaş grubundaki gençler arasındaki internet kullanım oranı Afrika'da %40'dan, Avrupa'da %96'ya kadar farklılık göstermekte, bölgeler arasında büyük bir eşitsizlik bulunmaktadır (ILO, 2020b: 14).

Diğer taraftan tüm ülkelerde salgın, düşük gelirli hanelerde yaşayan gençlerle, yüksek gelirli hanelerde yaşayan gençler arasındaki eşitsizliği arttırmıştır. Salgın döneminde kendilerine destek veren ebeveynlere, bilgisayara ve internete erişim imkânına sahip olan gençler bu imkânlarla sahip olmayanlara göre daha iyi durumda olmuşlardır (Eurofound, 2021: 5; Emin ve Altunel, 2021: 15; OECD, 2020: 9). Ayrıca salgın sırasında okulların kapatılması evde kişisel bir alana sahip olmayı ve bunun kalitesini daha önemli hale getirmiştir (OECD, 2020: 9).

Ayrıca çevrimiçi eğitime geçiş açısından okullar özellikle devlet okulları açısından sorunlar yaşanmış (ILO, 2020b: 14), bu sorunlar öğrencileri de etkilemiştir. Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) 2018 verilerine göre; salgın öncesinde teknoloji alanında gelişmiş bir ülke olan Japonya'da bile on beş yaşındaki öğrencilerin sadece %40'ı dijital öğrenme için yeterli donanıma sahip okullarda okumaktadırlar (Emin ve Altunel, 2021: 15).

Öğrenme Kaybı Riskinin Artması

Okulların kapatılması öğrencilerin hem yeni beceriler kazanmalarını olumsuz şekilde etkilemiş (Eurofound, 2021: 5) hem de daha önce öğrendiklerini unutmaları anlamına gelen “öğrenme kaybı” riskini de arttırmıştır. Gençlerin ve çocukların

beceri ve öğrenme kaybından uzun dönemde etkilenecekleri açıktır. Ancak bu etkinin hangi boyutta olacağını söylemek henüz pek olası değildir (ILO, 2022a: 48,45). Ancak geçmişte konuyla ilgili olarak yapılan bazı araştırmalar öğrencilerin uzun süre okuldan uzak kalmalarının onların okul aidiyetlerini, motivasyonlarını, akademik başarılarını, iletişim ve sosyal becerilerinin gelişimini olumsuz şekilde etkilediğini göstermektedir. Bu nedenle salgın sırasında okulların uzun süreli kapalı kalmasının tüm öğrencilerde bir öğrenme kaybına yol açacağı ancak bu kaybın da hanelerin ekonomik durumuna bağlı olarak öğrenciler arasında eşit olmayacağı ileri sürülmektedir (Emin ve Altunel, 2021: 16). Ayrıca ilk ve ortaöğretim düzeyindeki öğrenme kaybının gelecekte yükseköğretime kayıt oranını da olumsuz şekilde etkileyeceği belirtilmektedir (ILO, 2022a: 48). Diğer taraftan öğrenme kaybının, toplumlar üzerinde azalan üretkenlik ve büyüme şeklinde ekonomik bir bedeli olması muhtemel görülmektedir. Ayrıca OECD kaybedilen bir okul yılının, bireylerin yaşam boyu gelirlerinde %7 ilâ %10'u arasında bir kayba neden olacağını ileri sürmektedir (OECD, 2020: 9).

Devamsızlık ve Okul Terk Riskinin Artması

Salgın nedeniyle fiziksel öğrenme fırsatlarının olmaması ve ekonomik sorunlar okul terk riskini de arttırmıştır (OECD, 2020: 9). Geçmişte yapılan çalışmalar eğitime uzun süre ara verilmesinin ardından okul terk riskinin arttığına işaret etmektedir. Devamsızlık ve okul terk riski ise; özellikle dezavantajlı öğrencilerde diğer öğrencilere göre çok daha yüksektir (Emin ve Altunel, 2021: 17). Örneğin; kız öğrenciler salgın nedeniyle bozulan eğitim ve öğretim sisteminin etkilerini günümüzde ve gelecekte daha fazla yaşayacaklardır. Zira krizler sırasında eğitim ücretlerinden tasarruf etmek, ücretsiz işlerle hane halkını desteklemek veya bazen de evlilik yoluyla hane halkının finansmanını sağlamak amacıyla kız öğrenciler eğitimden ilk uzaklaştırılanlar olmaktadır (Barford vd., 2021: 18). Bu nedenle düşük ve düşük orta gelirli ülkelerde salgın sonrası genç kızların okula dönmeme riskinin yüksek olması önemli bir endişe kaynağını oluşturmaktadır (UNESCO vd., 2021: 8). Diğer taraftan eğitimlerini sürdürmek için çalışmak zorunda olan gençlerin salgın sırasında işsiz kalmaları bazı gençlerin eğitimlerini devam ettirmelerini zorlaştırmakta, gelecekte okul terk olasılıklarını artırmaktadır (ILO, 2022a: 45).

Gençlerin Sağlığı Üzerine Etkisi

COVID-19 tüm dünyada birçok bireyin fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz şekilde etkilemiştir (Aksu, vd., 2022: 143).

Fiziksel sağlık açısından gençler yetişkinlere göre bazı riskli genç grupları dışında salgından daha az etkilenmişlerdir.

Riskli genç gruplarını ise “önceden çeşitli sağlık sorunları olan, diğer bireylerle veya potansiyel olarak enfekte olmuş bireylerle daha fazla temas halinde

olan işlerde çalışan, işyerinde yetersiz sağlık ve güvenlik standartlarına sahip, risklere rağmen gelir elde etmek için çalışmak zorunda kalan, tavsiye edilen hijyen ekipmanlarına erişim imkânı olmayan, sosyal olarak mesafe koymayı veya kendini izole etmeyi zorlaştıran başkalarıyla yakın bir çevre içinde çalışan ve yaşayan gençler” oluşturmuştur (Barford, vd., 2021: 36).

Buna karşılık salgınının gençlerin ruh sağlığı üzerine etkisi salgın öncesine ve diğer yaş gruplarına göre daha fazla olmuştur (OECD, 2021b: 3). Araştırmalara göre birçok ülkede ruh sağlığı sorunları olan gençlerin oranı salgın öncesine göre önemli ölçüde artmıştır. Ruh sağlığı sorunlarının en yaygın iki biçimi olan anksiyete¹⁰ ve depresyon¹¹ belirtilerinin gençlerde görülme sıklığı ekonominin kısmen açıldığı dönemde bile salgın öncesine ve diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir (Konle-Seidl ve Picarella, 2021: 35). Örneğin; ABD’de 18-29 yaş grubunda olanların salgın boyunca genel nüfusa oranla anksiyete ve depresyon belirtileri bildirme olasılığı daha yüksek olmuştur. Benzer şekilde Birleşik Krallık’ta 16-39 yaş grubunda olanların %11’i 2019 Temmuz/2020 Mart arasındaki dönemde depresyon geçirdiğini bildirirken, bu oran 2020 Haziran ayında %31’e yükselmiştir. Japonya’da 2020 Temmuz ayında yapılan bir ankette, 20-29 yaş grubunun (%31) genel nüfusa (%18) oranla daha fazla (yaklaşık iki katına yakın) depresyon belirtisi gösterdiği belirlenmiştir (OECD, 2021b: 3). Avrupa Birliği’nde 2014 Avrupa Sağlık Mülakat Anketi’ne göre; ankete katılan 15-29 yaş grubunda olanların %4’ü kendilerine kronik depresyon teşhisi konulduğunu (genç kadınların %5.1’i, genç erkeklerin %3.0’ı), %5’i depresif semptomlar yaşadıklarını belirtmişlerdir (genç kadınların %6’sı, genç erkeklerin %4.1’i). Bu oranlar diğer yaş gruplarına göre daha düşük olmuş ancak bu durum salgın ile birlikte Avrupa’da önemli ölçüde değişmiştir (Eurofound, 2021: 17). Örneğin; Belçika’da 2018 yılında 18-29 yaş grubu anksiyete veya depresyon belirtileri bildirme olasılığı en düşük yaş grubunu oluştururken, salgın ile birlikte bu grup anksiyete veya depresyon belirtileri bildirme olasılığı en yüksek yaş grubu haline gelmiştir. Ülkede depresyon belirtileri yaşayan 16-24 yaş grubunda olanların oranı 2020 Nisan ayında %29 olmuş, oran 2018 yılına göre genç kadınlarda üç kat, genç erkeklerde dört kat artış göstermiştir. İtalya’da 2020 Mart ayında yapılan bir ankette, 16-24 yaş grubunda olanların %24’ünün depresyon belirtileri yaşadığı, bu oranının da 25 yaş ve üzerindeki yaş grubunda olanların neredeyse iki katı (%13) olduğu tespit edilmiştir. Fransa’da da

¹⁰ Anksiyete, bir diğer adı ile kaygı bozukluğu kişinin endişe, kaygı ve korku gibi duygulara karşı aşırı ve kontrol edilemeyen tepkiler vermesine neden olan yaygın görülen psikolojik bir hastalıktır.

¹¹ Depresyon, bireylerin kendini psikolojik olarak iyi hissetmediği, çok uzun süreler devam edebilen ve günlük hayatı etkileyen psikolojik bir rahatsızlıktır. Motivasyon eksikliği, değersizlik hissi, karamsarlık, mutsuzluk, suçluluk duygusu, ölüm ve intihar düşünceleri depresyonun belirtileri arasındadır.

18-24 yaş grubunda anksiyete ve depresyon oranı Mart 2020 ile Mart 2021 arasındaki dönemde genel nüfusa göre daha yüksek olmuştur (OECD, 2021b: 3- 4).

Eurofound salgının 27 Avrupa Birliği ülkesinde bireylerin çalışma ve yaşamları üzerine etkilerini belirlemek amacıyla beş tur halinde “Yaşam, Çalışma ve Covid-19 E- Anketi” gerçekleştirmiştir. Bu anket, 18 yaş ve üzerinde Avrupa Birliği’nde ikâmet eden toplam 200.000’den fazla bireyin katıldığı, salgın boyunca yapılan en geniş kapsamlı e-anket olmuştur. E-anketin ilk turu 2020 Nisan başında Avrupa ülkelerinde nüfusun büyük bir bölümünün karantinaya alındığı sırada yapılmıştır. İkinci tur 2020 Haziran/ Temmuz aylarında, Avrupa genelinde ilk, yoğun karantinaların ardından toplumun yeniden açılmaya başladığı sırada gerçekleştirilmiştir. Üçüncü tur 2021 Şubat/ Mart ayında COVID-19 vakalarının yeniden arttığı ve birçok üye devlette kısa veya uzun süreli karantinaya gidildiği sırada yapılmıştır. Dördüncü tur 2021 sonbaharında, beşinci ve son tur ise toplumun kademeli olarak yeniden açılma sürecinde olduğu 2022 baharında gerçekleştirilmiştir (Eurofound, 2021: 19-20; Eurofound, 2022a: 1).

Eurofound 2020, 2021, 2022 bahar anketlerinin sonuçlarının karşılaştırıldığı beşinci tur e-ankete göre; salgın ve salgın kısıtlamaları, 18-29 yaş grubunda olan gençlerin ruh sağlığını diğer yaş gruplarına göre özellikle 2021 baharında daha fazla etkilemiştir. 2022 baharında ise diğer yaş gruplarına göre bu grupta olumlu yönde bazı gelişmeler sağlanmış ancak bu gelişmelere rağmen 18-29 yaş grubunda olan gençler diğer yaş gruplarına göre en düşük ruh sağlığına sahip yaş grubu olarak belirtilmiştir (Eurofound, 2022a: 5-6).

Diğer taraftan salgınının gençlerin ruh sağlığı üzerine etkisi gençler arasında da farklılık göstermiştir. Salgın; önceden ruh sağlığı sorunları olan, uyuşturucu madde kullanan, düşük gelirli, LGBTİ+ (OECD,2021b: 5), engelli ve kadınların ruh sağlığını daha fazla etkilemiştir. Örneğin; LGBTİ+ gençler, salgın sırasında ruh sağlığı açısından daha yüksek risk altına girmiş, bazıları aileleri ile birlikte yeniden yaşamaya başladıklarında kimliklerini bastırmak zorunda kalmışlardır (Eurofound, 2021: 33). ABD’de 2020 Nisan/Haziran aylarında yapılan ve 18-30 yaş grubunu kapsayan bir ankette, LGBTİ+ gençlerin depresyon belirtileri bildirme olasılıklarının diğer gençlere oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (OECD, 2021b: 5). Benzer şekilde engelli gençler engelli olmayanlara göre salgından ruh sağlığı açısından daha fazla etkilenmişlerdir. Eurofound 2021 e-anketine göre; engelli gençlerin %52’si salgın nedeniyle toplumdan dışlandıklarını hissettiklerini bildirmişlerdir. Bu oran engelli olmayan gençlerin (%27) neredeyse iki katından daha fazla olmuştur (Eurofound, 2022b:12). E- ankete göre işsiz gençlerin %50’si, öğrencilerin %29’u, istihdamdaki gençlerin %27’si kendilerini toplumun dışında hissetmektedirler. Ankete katılan gençlerin üçte ikisi depresyon riski altındadır. Depresyon riski işsiz ve aktif olmayan gençlerde %83, öğrencilerde %65, istihdamda olanlarda %56’dır (Eurofound, 2022c: 40-41).

Gençler İçin İnsana Yakışır İşler Küresel Girişimi ortakları tarafından, 21 Nisan 2020 ile 21 Mayıs 2020 tarihleri arasında, salgının 18-29 yaş grubundaki gençlerin istihdam, eğitim, ruh sağlığı, haklar ve sosyal aktivite açısından yaşamları üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla “Gençlik ve COVID-19 Küresel Anketi” gerçekleştirilmiştir. Ankete; büyük bölümü eğitilmiş ve internet erişimi olan gençler olmak üzere 112 ülkeden 12.000 genç yanıt vermiştir. Anket, 18-29 yaş grubundaki gençlerin salgın sırasında %50'sinin anksiyete veya depresyona maruz kaldıklarını, %17'sinin de bundan etkilendiklerini ortaya koymuştur. Ankete göre; işini kaybeden gençlerin anksiyete veya depresyondan etkilenme olasılığı (%23), çalışmaya devam edenlere göre (%14) neredeyse iki kat daha fazladır. Ayrıca salgının başlangıcından 21 Mayıs'a kadar hiç çalışmadığı halde hâla istihdam edildiğini bildiren gençlerin (izin veya benzeri düzenlemeler nedeniyle) ruh sağlığının, çalışmaya devam edenlerin ruh sağlığından daha kötü olmadığı tespit edilmiştir. Eğitimlerinin gecikeceğini veya başarısız olacaklarını düşünen öğrencilerin %22'si anksiyete veya depresyon belirtileri göstermişlerdir. Bu oran, eğitimi devam eden öğrencilerde %12 olmuştur (ILO, 2020a: 2, 28).

Anksiyete ve depresyon konusunda cinsiyetler arasında önceden var olan farklılığın salgın sonrasında da devam ettiği veya arttığı görülmektedir (OECD, 2021b: 4). Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi (UN Women) ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Fonu (UNDP) ortak raporuna göre; 33 ülkede kadın ve erkeklerin yaklaşık üçte ikisi (%62), salgın sonrası kendilerini daha fazla baskı altında hissettiklerini belirtmişlerdir. Ruhsal sağlık sorunları bildiren kadın ve erkeklerin toplam oranları benzer olsa da araştırmada gençlerde önemli ölçüde cinsiyet farklılığı ortaya çıkmış, 18-24 yaş grubundaki kadınların %71'i, erkeklerin %59'u ruhsal sağlık sorunlarının arttığını bildirmişlerdir. Bu yaş grubunda olan genç kadınlar, iş kaybından özellikle daha fazla etkilenmişlerdir (UN Women ve UNDP, 2022: 66).

Ruh sağlığı açısından önemli bir risk faktörü olan yalnızlık, geçmişten beri gençler için önemli bir sorunu oluşturmaktadır. Ancak salgın kısıtlamaları özellikle yalnız yaşayan gençler açısından bu sorunu daha da arttırmıştır (OECD, 2021b: 5). Eurofound 2020, 2021, 2022 bahar e-anketlerine göre gençler salgın sırasında "zamanın yarısından fazlasında", "çoğu zaman" veya "her zaman" kendilerini diğer yaş gruplarına göre daha yüksek oranda yalnız hissetmektedirler (Eurofound, 2022a: 5). ABD'de 2020 Ekim ayında yapılan bir ankette de 18-25 yaş grubunda olan gençlerin %61'i, "sık sık" veya "neredeyse her zaman veya her zaman" kendilerini yalnız hissettiklerini belirtmiş, bu oran tüm katılımcılar arasında ortalama %36 olan oranın iki katına yakın olmuştur. Yeni Zelanda'da, gençler arasında uzun süreli yalnızlık salgın öncesi %5.8' den, karantina sırasında %20.8'e yükselmiş, karantina sona erdikten sonra 2020 Temmuz ayında ise ancak %17.7'ye kadar düşebilmiştir. Oran; tüm yaş grupları arasında en yüksek, 65 yaş ve üstü

bireyler arasında karantina sonrası yalnızlık yaşayanların oranından ise dört kat daha fazladır (OECD, 2021b: 5).

Gençlerin salgın sırasında ruh sağlığının bozulmasında çok sayıda neden rol oynamıştır. Bu nedenlerin bir bölümü hastalıktan bir bölümü de hastalığın yayılmasını önlemeye yönelik olarak ülkelerin uyguladıkları sosyal mesafe kuralı, zorunlu maske kullanımı, karantina uygulamaları, sokağa çıkma yasağı, seyahat yasağı ve benzeri kısıtlamalardan kaynaklanmıştır.

Hastalığın insan sağlığı üzerindeki etkilerinin tam olarak bilinmemesi, bilgilerin eksik ve/veya yanlış olması, hastalığın ölüm riski taşıması, sürekli olarak salgınla ilgili olumsuz haberlere maruz kalma, hastalığa yakalanma, hastalığı sevdiklerine bulaştırma, onların hastalanması veya ölümü tüm bireylerin ruh sağlığını olumsuz şekilde etkilemiş ancak bu etki gençler ve çocuklarda yetişkinlere oranla daha fazla olmuştur (Aksu vd., 2022: 143-144).

Diğer taraftan ülkelerin kısıtlama önlemleri sonucu okulların kapatılması, uzaktan eğitime geçiş, işsizlik, ekonomik hareketsizlik ve gelir kaybı, ekonomik nedenlerle ebeveynlerinin yanına geri taşınmak zorunda kalan gençlerin¹² yalnız yaşayanlara göre özerklik ve özgürlüklerini kaybetmeleri, artan aile içi çatışmalar ve şiddet, evde kişisel alanın olmaması, iletişim ve etkileşimin azalması, sosyal izolasyon, sınırlı hareketlilik ve azalan fiziksel aktivite, ruh sağlığı hizmetlerine erişimdeki sorunlar, gelecekle ilgili belirsizlik, gelecek kaygısı başta anksiyete ve depresyon olmak üzere ruh sağlığı sorunlarının gençler arasında artmasına neden olmuş, sosyal koruma ve sağlık hizmetleri için yeni yük ve maliyet yaratmıştır (Eurofound, 2021b: 18-19,32; Konle-Seidl ve Picarella, 2021: 35; ILO, 2020a: 28; Barford vd., 2021: 13).

OECD tarafından, 7 Nisan-20 Nisan 2020 tarihleri arasında 48 ülkede 90 gençlik örgütünün katılımı ile gerçekleştirilen bir anketten elde edilen bulgular; sosyal mesafe ve karantina önlemlerinin gençlerde anksiyete, yalnızlık ve strese neden olduğunu göstermektedir. Bu bulgular Birleşik Krallık'ta ve ABD'de yapılan araştırmalarda 18-29 yaş grubundaki gençlerin diğer yaş gruplarına göre salgının başlangıcından itibaren daha yüksek düzeyde sıkıntı deneyimi yaşadığı şeklindeki bulgularla da doğrulanmaktadır (OECD, 2020: 11, 5). Birleşik Krallık'ta yapılan başka bir araştırma; gençlerin %80'inin ruh sağlığında salgın kaynaklı düşüşler yaşanmasını; okulların kapatılmasına, çevrimiçi eğitime, medyaya daha fazla maruz kalma ve aşırı ekran süresine bağlamıştır. Bu durum ise; izolasyon, istikrar kaybı, bozulmuş uyku düzeni, anksiyete ve depresyonla sonuçlanmıştır (Barford vd., 2021: 21).

¹² COVID-19 ebeveynleriyle birlikte yaşamayan gençler için güvenli, erişilebilir, uygun fiyatlı konut sağlamanın önemini ortaya çıkarmıştır. Örneğin; OECD'nin 2020 Önemli Riskler Anketi'ne katılan gençlerin %2,4'ü, salgının başlangıcından itibaren ipotek veya kiralarını ödeyemedikleri için konutlarını kaybettiklerini bildirmişlerdir (OECD, 2021c: 5).

Okulların kapatılması ve çevrimiçi eğitime geçiş; okula devam etmenin ruh sağlığı açısından sağladığı birçok koruyucu faktörün (günlük rutinler, sosyal temas, öğretmenlerden gelen sosyal ve duygusal destek, bir topluluğa ait olma duygusu, okul içi faaliyetlere katılma vd.) aşınmasına neden olmuştur. Okulların kapatılmasının olumsuz etkileri özellikle dezavantajlı geçmişe sahip gençlerde orantısız bir şekilde ortaya çıkmıştır. Zira okullar birçok çocuk ve genç için ruh sağlığı hizmetlerine birincil erişim noktası olarak hizmet etmekte, öğretmenler ruh sağlığı sorunlarının erken belirtilerini (tekrarlanan devamsızlık, okuldan kaçma, konsantrasyon güçlüğü ve davranış değişiklikleri, vd.) tespit edebilmekte ve ebeveynleri yönlendirebilmektedirler. Ancak salgın nedeniyle okulların kapatılması ruh sağlığı hizmetlerine erişimi salgın döneminde kesintiye uğratmış, öğretmenlerin ebeveynleri yönlendirmelerini engellenmiştir (OECD, 2021b: 7-8). Ayrıca, okul bitirme sınavları da dâhil olmak üzere 70 ülkede sınavların ertelenmesi, yapılmaması veya sınav sisteminin değiştirilmesi gençleri ve çocukları belirsizlik, anksiyete ve strese maruz bırakmıştır (OECD, 2020: 11).

Geçmişten bu yana yapılan çeşitli araştırmalarda, işsizliğin bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz şekilde etkilediği belirlenmiştir (Barford vd., 2021: 20). Örneğin; A. Reneflot ve M. Evensen tarafından yapılan işsizliğin ruh sağlığı üzerine etkileri ile ilgili bir araştırma; işsizliğin gençlerin ruh sağlığının bozulması riskini arttırdığını tespit etmiştir. Benzer şekilde K. Taht ve arkadaşları tarafından yapılan bir araştırma işsizliğin genç Avrupalıların bilişsel (yaşam doyumu) ve duygusal refahı üzerinde etkili olduğunu göstermiştir. E. Thern, J.de Munter, T. Hemmingsson ve F. Rasmussen genç işsizliğin ruh sağlığı üzerine uzun süreli etkilerini araştırmıştır. Buna göre; uzun süreli genç işsizler, çalışanlara ve kısa süreli genç işsizlere göre belirgin şekilde daha yüksek ruh sağlığı bozulma riski taşımakta ve işsizlik süresi ile bağlantılı olarak ruh sağlığı bozulma riski de artmaktadır (Achdut ve Refaeli, 2020: 3). Benzer şekilde 2015 yılında yayınlanan başka bir araştırma, genç işsizlik oranı arttıkça, gençler arasında anksiyete, depresyon, panik atak gibi ruh sağlığı sorunlarının arttığını ortaya koymaktadır (Atkins vd., 2020: 5). Nitekim 2020 sonrası COVID-19 önlemlerinin gençlerin işsiz kalmasına neden olmasına bağlı olarak gençlerin başta anksiyete ve depresyon olmak üzere ruh sağlığı sorunlarında artış kaydedilmiştir. Ruh sağlığının işe girme ve işin sürekliliği üzerinde önemli bir etkisi olduğu düşünüldüğünde, gençlerin ruh sağlığının yetişkinlere göre daha ciddi bir şekilde tehlikeye girdiği ve gençlerin yeni iş aramalarını daha da olumsuz şekilde etkilediği görülmektedir (Barford vd., 2021: 20).

Gençlerin ruh sağlığı sorunlarının arttığı bu dönemde, gençlere yönelik – özellikle okullar (orta ve yükseköğretim) ve işyerleri aracılığıyla – sağlanan ruh sağlığı desteği de olumsuz şekilde etkilenmiştir. Örneğin; Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından 2020 Haziran/Ağustos aylarında yapılan bir araştırmaya göre; tüm dünyada ülkelerin dörtte üçünden fazlasında okul ruh sağlığı programları

tamamen veya kısmen kesintiye uğramış, ülkelerin %70'inden fazlasında ise çocuk ve genç ruh sağlığı hizmetlerinde aksamalar ortaya çıkmıştır. İşyerlerinde sağlanan ruh sağlığı hizmetlerinde de benzer aksamalar görülmüştür. Birleşik Krallık'ta 2021 Ocak/Şubat aylarında geçmişte ruh sağlığı sorunları olan 13-25 yaş grubuna yönelik olarak yapılan bir anket; salgın sırasında desteğe ihtiyaç duyduğunu belirtenlerin sadece %54'ünün sınırlı ruh sağlığı desteği aldığını ortaya koymuştur. Ankete göre; ankete katılanların %24'ü destek aradığını ancak çevrimiçi desteğe erişimin önündeki engeller nedeniyle desteğe erişemediğini, %22'si destek aramadığını bildirmiştir. Birleşik Krallık'ta salgın sırasında ruh sağlığı yardım hatlarını arayanlar arasında gençler ön sırada yer almış, bu durum gençlerin yüksek farkındalık düzeyleri nedeniyle çevrimiçi veya telefon üzerinden etkileşime girme istekleri yanında salgınının gençlerin ruh sağlığı üzerindeki orantısız etkisi ile açıklanmıştır. Benzer şekilde Kolombiya'da 2020 Nisan/2021 Mart arasındaki dönemde COVID-19 ruh sağlığı yardım hattını arayanların yaklaşık üçte birini 15-29 yaş grubundaki gençler oluşturmuştur. Diğer taraftan salgın sırasında gençlere yönelik özel yardım hatları ve hizmetlerine de talep artmıştır. İrlanda'da, Ulusal Gençlik Ruh Sağlığı Merkezi (Jigsaw), 2020 Ağustos ayında ruh sağlığı hizmetlerine talepte 2019 Ağustos ayına oranla %50 ve 2020 yılının ilk altı ayında %400 artış olduğunu belirtmektedir (OECD, 2021b: 6). Eurofound 2022 bahar e- anketine göre; 2021 baharından sonra sağlanan gelişmeye ve sağlık hizmetlerindeki iyileşmeye rağmen 27 Avrupa Birliği ülkesinde en fazla gençlerin ve kadınların ruh sağlığı ile ilgili ihtiyaçları karşılanamamıştır (Eurofound, 2022a: 1). Bu durum ise gençlerin hem bugününü hem de geleceğini tehdit etmektedir.

OECD Ülkelerinde COVID-19 Salgınına Karşı Gençleri Korumaya Yönelik Düzenlemeler

COVID-19 salgınına karşı OECD'ye üye ülkelerin yaptıkları ilk düzenlemeler; arz ve talep açısından ekonominin genel istikrarını sağlamaya, öncelikle işletmeleri ve hane halkını desteklemeye yönelik, genel nitelikte olmuş, özellikle belirli nüfus gruplarını ve gençleri hedef almamıştır. (ILO, 2022b: 4; Rinne vd., 2022:6; Barford vd., 2021: 8,32). Örneğin; konaklama, yemek hizmetleri, turizm, nakliye, ulaşım, toptan ve perakende ticaret gibi salgından en fazla etkilenen sektörleri hedef alan düzenlemelerden bu sektörde yoğun olarak yer alan genç işçiler bir dereceye kadar yararlanabilmişlerdir. Sosyal yardımların ilk hedefi hane halkı olduğundan, yardımlar gençlere ancak aileleri aracılığıyla dolaylı olarak ulaşmıştır (ILO, 2022a: 229).

Salgının ilk döneminde gençlere yönelik az sayıda düzenleme Avusturya, Almanya ve Fransa'da yapılmıştır. Bu ülkelerden Avusturya ve Almanya'da mesleki eğitim, Fransa'da istihdam ve eğitim sübvansiyonları ile ilgili düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

Ancak salgının boyutu genişledikçe düzenlemelerin odak noktası yavaş yavaş değişmiş, belirli nüfus gruplarının ihtiyaçlarına yönelmiş, gençler genellikle ilk endişe kaynağını oluşturmuştur (ILO, 2022b: 4; Rinne vd., 2022:6,8). Gençlere yönelik düzenlemelerin kapsam ve derinliği ise; ülkelerin gelişmişlik düzeylerine, salgın öncesi dönemde var olan kurumsal yapılarına, bu yapıların etkinliğine ve gençlik politikalarına göre ülkeler arasında farklılık göstermiştir (ILO, 2022a: 229; ILO,2022b: 4; Rinne vd., 2022:7; (OECD, 2021c: 5). Aşağıda salgına karşı gençleri korumaya yönelik bazı OECD ülkelerindeki düzenlemelere kısaca yer verilmektedir.

Gençlerin İstihdamı ile İlgili Düzenlemeler

Gençlik Stratejileri

OECD ülkelerinin bir bölümü salgından önce kapsam ve amaç bakımından farklılık göstermekle birlikte ulusal gençlik stratejisi oluşturmuştur. Halen yirmi iki OECD ülkesi (Avustralya, Avusturya, Belçika, Kanada, Finlandiya, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İtalya, Japonya, Güney Kore, Litvanya, Meksika, Yeni Zelanda, Norveç, Portekiz, Slovenya, İsveç, İsviçre, Türkiye, Birleşik Krallık ve ABD) bir veya birden fazla sektörü kapsayan ulusal gençlik stratejisine sahiptir. Beş ülke ise (Kolombiya, Estonya, Letonya, Lüksemburg ve Slovak Cumhuriyeti) yeni veya güncellenmiş bir strateji geliştirme aşamasındadır.

Salgın sırasında bazı OECD ülkelerinde genellikle genç istihdamına vurgu yapan yeni planlar, stratejiler ve taahhütler oluşturulduğu görülmektedir. Bu doğrultuda örneğin; Güney Kore'de 2020 Aralık ayında Gençlik Politikası Temel Planı kabul edilmiştir. Yeni Zelanda'da salgının gençler üzerindeki etkisini azaltmak amacıyla 2020-2022 yıllarını kapsayan bir gençlik planı geliştirilmiştir. Plan; özellikle Maori¹³, Pasifik, LGBTİ+ ile engelli gençlere ağırlık vermektedir. Ulusal gençlik stratejisine sahip olmayan Fransa'da ise; salgına yönelik olarak bir genç istihdam stratejisi oluşturulmuştur. Bu ülkede; Bir Genç Bir Çözüm (Un jeune, Une Çözümü) Programı; 2020 Temmuz ayında başlangıç bütçesi 6.7 milyar Euro olan kapsamlı bir acil durum programı olarak başlatılmış, daha sonra programın bütçesi 9 milyar Euro'ya yükseltilmiştir. Program; 26 yaşın altındaki gençlere ve çıraklık sözleşmelerine yönelik istihdam teşvikleri, güçlendirilmiş istihdam desteği ve dezavantajlı gençlere yönelik eğitimler de dâhil olmak üzere bir dizi önlem aracılığıyla özel çözümler getirmiştir (OECD, 2021c: 6-7). Bu Program ile Programın oluşturulmasından sonraki bir yıl içinde 526.000 çırağa ve 1.8 milyon gence istihdam, 100.000 gence ise; gelişmekte olan sektörlerdeki işler için eğitim imkânı sağlanmıştır (ILO, 2022a: 229).

¹³ *Maoriler*, Yeni Zelanda anakarasının yerli Polinezya halkıdır.

Gelir Destekleri

Gençlere yönelik gelir destekleri gençlerin salgın boyunca ekonomik sorunlarını azaltmak amacıyla tasarlanmıştır (Konle-Seidl ve Picarella, 2021: 40). Gelir desteklerinin kapsamı ve içeriği ülkelere göre farklılık göstermiştir. Örneğin 9 OECD ülkesinde (Avustralya, Belçika, Kolombiya, Fransa, Güney Kore, İsrail, Letonya, Meksika ve Yeni Zelanda) özellikle iş arayan gençlerle, düşük gelirli gençlere yönelik acil gelir desteği ve artırılmış sosyal yardımlar uygulanmıştır. Bu ülkelerden Letonya'da yükseköğretim mezunu iş arayan gençlere 2021 Haziran ayına kadar dört aya kadar ödenebilecek bir gelir desteği sağlanmıştır. Fransa'da, 2020 Mayıs ayında ekonomik sorun yaşayan 25 yaşın altındaki 800.000 gence 200 Euro başlangıç teşvikleri verilmiştir. Bunu 2020 Aralık ayında iş arayan 30 yaş altı yükseköğretim bursu alanlarla, kamu istihdam kurumlarına kayıtlı 26 yaş altı iş arayanlara yapılan aylık ödemeler izlemiştir. Avustralya'da, Gençlik Ödeneği (Youth Allowance) alan ve tam zamanlı iş arayan, kısmi süreli çalışan veya geçici olarak çalışamayacak durumda olan 16-21 yaş grubundaki gençler için Koronavirüs Ek (Coronavirus Supplement) adı altında ek gelir desteği sağlanmıştır. Ek gelir desteği 2020 Eylül ayına kadar iki haftada bir 550 Avustralya Doları olarak belirlenmiş, koşullar düzeldikçe desteğin miktarı 2021 Mart ayında kaldırılmadan önce aşamalı olarak yavaş yavaş düşürülmüştür. Kolombiya'da Eylemde Gençlik Programı'na (Youth in Action) katılan yoksul veya dezavantajlı 14-26 yaş grubundaki gençlere beş ek olağanüstü ödeme yapılmıştır (genç başına toplam 356.000 Kolombiya Pesosu) (OECD, 2021c: 8).

11 OECD ülkesinde ise; (Avusturya, Kanada, Kolombiya, Danimarka, Fransa, Almanya, İrlanda, Japonya, Hollanda, Norveç ve ABD) ortaöğretim sonrası ve yükseköğretim öğrencileri için acil gelir desteği uygulamaya konulmuş, bu gelir desteği genellikle kısmi süreli işlerini kaybeden, iş bulamayan ve ekonomik sorun yaşayan öğrencilere yönelik olmuştur. Yapılan düzenlemeler arasında; yeni ödeneklerin oluşturulması, salgın öncesi dönemde var olan düzenlemelerin öğrencilere uygunluğunun genişletilmesi, öğrenim ücretlerinde ve öğrenci kredileri geri ödemelerinde yeni düzenlemeler yapılması yer almıştır (OECD, 2021c: 9).

Örneğin bu grupta yer alan ülkelerden ABD'de öğrenci kredileri geri ödemeleri ertelenmiş (ILO, 2022a: 230), salgın sırasında öğrencilere mali yardım sağlamak amacıyla Yüksek Öğretim Acil Yardım Fonu (Higher Education Emergency Relief Fund) kurulmuştur. Fon aracılığıyla 2020 Mart ayında öğrencilere 6 milyar ABD Doları mali yardım yapılmış, 2021 Mart ayında salgın nedeniyle ortaya çıkan açlık, evsizlik ve diğer sorunlar için 18 milyar ABD Doları daha mali yardım gerçekleştirilmiştir. Hollanda'da, eğitimdeki gecikmeleri telâfi etmek ve gençleri eğitimlerini tamamlamaları için desteklemek amacıyla mesleki eğitim ve yükseköğretimdeki öğrencilere 800-2000 Euro arasında değişen, bir defaya mahsus acil gelir desteği sağlanmıştır. Danimarka'da kısmi süreli çalışmak

zorunda olan gençlere sağlanan mali desteği artırmak amacıyla Devlet Eğitim Bursu'nda (State Education Grant) geçici değişiklikler yapılmış, bu destek 2021 Haziran ayına kadar yürürlükte kalmıştır (OECD, 2021c: 9). Macaristan'da da öğrenci kredisi programı uzatılmıştır (Eurofound, 2021:73).

Güney Kore'de ise; Seongnam Belediyesi sadece 24 yaşındakilere bir defaya mahsus nakit transferi öngören bir pilot uygulama gerçekleştirmiştir. Bu uygulama daha sonra Güney Kore Hükümeti tarafından 2020 Ağustos ayı sonuna kadar evrensel bir nakit transferi olarak yeniden tasarlanmış, bu nakit transferi ülkenin toplam ek müdahale harcamalarının %20'sini oluşturmuştur (Barford vd., 2021: 32, 50).

Bazı OECD ülkelerinde ise; sosyal koruma sistemleri genişletilmiş ve bunlara erişim ile ilgili bazı engeller kaldırılmıştır (Eurofound, 2021: 76). Örneğin; Portekiz'de işsizlik ödeneklerinden yararlanmak için işsizlik sigortasına asgari katkı süresi 2020 Mart ayı ortası ile 2020 Haziran ayı sonu arasında işsiz olanlar için 6 aya düşürülmüştür. İspanya'da ise; geçici işçiler de dâhil olmak üzere işsizlik sigortasına asgari katkı süresi geçici olarak askıya alınmıştır (OECD, 2021c:8). Ancak ulusal düzeydeki bu düzenlemelerin çoğu salgın süresi ile sınırlı kalmıştır (Eurofound, 2021: 76).

İş Koruma Planları

İş koruma planları (kısa süreli çalışma, ücret sübvansiyonları) özellikle genç işçilere yönelik olmamıştır (Eurofound, 2021: 73; OECD, 2021c: 2; Konle-Seidl ve Picarella, 2021: 40). Yüksek gelirli ülkelerin çoğunda uygulanan planlar genel olarak kayıtlı ve istihdamdaki işçileri destekleme eğiliminde olmuş, çoğu zaman daha az güvenceli geçici ve kayıt dışı istihdamda yer alan gençler bu planlardan yararlanamamışlardır (ILO, 2021: 4). Ancak az sayıda ülkede iş koruma planları işletmeler tarafından genç işçiler için de kullanılmıştır. Örneğin; İtalya, İsviçre ve Birleşik Krallık'ta, genç işçilerin %25'inden fazlası 2020 yılının ikinci çeyreğinde iş koruma planları kapsamında yer almıştır (OECD, 2021c: 2, 9). Planlar az sayıda ülkede geçici ve standart dışı işçileri de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Avusturya ve Almanya'da ise; çıraklar da iş koruma planlarının kapsamına alınmıştır (Konle-Seidl ve Picarella, 2021: 40).

İşe Alım Sübvansiyonları

Salgın sırasında 23 OECD ülkesinde (Avusturya, Avusturya, Belçika, Şili, Kolombiya, Çekya, Estonya, Fransa, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, İtalya, Litvanya, Letonya, Lüksemburg, Yeni Zelanda, Polonya, Portekiz, Slovakya Cumhuriyeti, Slovenya, İsveç, Türkiye ve Birleşik Krallık) gençleri tam zamanlı veya uzun süreli işe alan işletmelere işe alım sübvansiyonları verilmiştir. Bu ülkelere 13'ü (Avustralya, Belçika, Şili, Kolombiya, Fransa, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, İtalya, Yeni Zelanda, Portekiz, İsveç ve Birleşik Krallık) salgın

sırasında yeni genç işçi işe alım sübvansiyonları oluşturmuş veya daha önce var olan programları genişletmiştir. Bu ülkelerden Şili'de 18-24 yaş grubundaki kadınları veya engellileri yeni işe alan işletmelerin çalışanın aylık ücretinin %60'ına kadar sübvansiyon alması öngörülmüştür. Sübvansiyon miktarı ayda 270.000 Şili Pesosu, sübvansiyon süresi altı ay ile sınırlandırılmış ayrıca işletmelerin 2020 Temmuz ayına göre yeni işe alınan çalışan sayısını artırdığını kanıtlamaları istenmiştir. Genç işçilere yönelik bu sübvansiyonlar 2020 Eylül- 2021 Mart ayları arasında uygulanmıştır. İtalya'da işletmelerin 36 yaşın altındaki bir NEET'i kalıcı olarak işe alması halinde üç yıl boyunca onun ücretinin %100'ü (yılda maksimum 6.000 Euro) kadar sübvansiyon almaları sağlanmıştır (COVID-19 salgınından önce sübvansiyonlar 31 yaş altı, ücretlerin %50'si ve 3.000 Euro ile sınırlandırılmıştır). Salgından önce gençler için işe alım sübvansiyonu veren 10 OECD ülkesinde ise; (Avusturya, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Polonya, Slovak Cumhuriyeti, Slovenya ve Türkiye) salgın sırasında bu konuda herhangi bir düzenleme yapılmamıştır (OECD, 2021c: 6, 9-10).

Gençlere Yönelik Kamu İstihdam Hizmetlerinin Güçlendirilmesi

Bazı OECD ülkeleri kamu istihdam hizmetleri desteğinin sunumunu ve içeriğini yeni koşullara uyarlamaya, gençlere erişim ve hizmet sunumunu arttırmaya, hizmet sağlayıcıların ve personelin uyum sağlama kapasitesini güçlendirmeye yönelik girişimlerde bulunmuşlardır (Rinne vd., 2022: 5). Örneğin; 20 OECD ülkesinde (Avustralya, Avusturya, Belçika, Kanada, Şili, Kolombiya, Danimarka, Almanya, Macaristan, İrlanda, Hollanda, Japonya, Güney Kore, Letonya, Meksika, Yeni Zelanda, Norveç, Polonya, Türkiye ve ABD) kamu istihdam hizmetlerinde gençlere yönelik çeşitli uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Bu ülkelerden Letonya'da, genç NEET'lere erişimi artırma projesi Öğren ve Harekete Geç (Know and Do) 2020 yılında 2022 yılına kadar uzatılmıştır. Japonya'da 2020 Nisan ayında Yeni Mezunlar Kamu İstihdam Hizmet Büroları'nın (New Graduates Public Employment Service Offices) 56 noktasında gençlere özel danışmanlık hizmetleri sağlanmıştır. Avustralya'da, özellikle 15-24 yaş grubuna yönelik İşe Geçiş Hizmeti (The Transition to Work Service) 12 aydan 18 aya çıkarılmıştır. Finlandiya'da, salgın nedeniyle gençlere yönelik kamu istihdam hizmetlerini güçlendirmek amacıyla 2020 yılında 45 milyon Euro tahsis edilmiştir. Bu doğrultuda yerel yönetimlerin istihdam hizmetlerini düzenlemedeki rollerini güçlendirmek ve ulusal hükümetle hizmetlerin koordinasyonunu geliştirmek amacıyla 2021 Mart ayında 100'den fazla belediyeyi kapsayan pilot uygulamalar başlatılmıştır. Norveç'te, işgücü piyasası düzenlemeleri ve kamu istihdam hizmetlerine personel alımı için 2021 yılında bütçe 1.4 milyar Norveç Kronu arttırılmıştır. 2017 yılında başlatılan Gençlik Girişimi (Youth Effort) 30 yaşın altındaki tüm NEET'lerin istihdam kurumuna kayıt olduktan sonraki sekiz hafta içinde bireyselleştirilmiş istihdam desteğinden yararlanmalarını sağlamayı amaçlamaktadır (OECD, 2021c: 11-13).

Eğitim İle İlgili Düzenlemeler

Eğitim ile ilgili düzenlemeler; iş başında eğitime yönelik düzenlemeler ve uzaktan eğitime yönelik düzenlemeler olmak üzere iki grupta toplanabilir.

İş başında Eğitime Yönelik Düzenlemeler

İş başında eğitim Çekya, Estonya, Japonya, Meksika, Polonya, Slovak Cumhuriyeti ve Slovenya dışında 30 OECD ülkesinde güçlendirilmiştir. 8 ülkede (Avustralya, Avusturya, Fransa, Almanya, İrlanda, Yeni Zelanda, İsviçre ve Birleşik Krallık) çıraklara yönelik yeni teşvik planları uygulamaya konulmuş, sekiz ülkede de (Belçika, Yunanistan, İtalya, Güney Kore, Lüksemburg, Hollanda, Norveç ve ABD) var olan planlar genişletilmiştir. Örneğin; bu ülkelerden Almanya'da, Federal Hükümet tarafından COVID-19 salgınından ağır şekilde etkilenen küçük ve orta ölçekli işletmeleri (KOBİ) mali açıdan desteklemek amacıyla 2020 Temmuz ayında Güvenceli Çıraklık (Secure Apprenticeships) Programı oluşturulmuş, KOBİ'lerin çıraklık eğitimini sürdürmeleri teşvik edilmiştir. Program ayrıca salgın nedeniyle iflâs eden işletmelerdeki çırakları istihdam eden KOBİ'leri de desteklemiştir. 2021 Mart ayında program 2021/2022'ye kadar uzatılmış, 2021 yılında bu amaçla 500 milyon Euro bütçe ayrılmış, eğitim düzeyini koruyan işletmeler için 2021 yılı için eğitim teşviki çırak başına 2000 Euro'dan 4000 Euro'ya yükseltilmiştir. İsviçre'de, ulusal düzeyde politikaları koordine etmek amacıyla 2020 Mayıs ayında yeni bir COVID-19 çıraklık görev gücü kurulmuştur. Birçok OECD ülkesinde zorunlu çıraklık gerektiren çalışma alanları için iş başında eğitim fırsatlarının eksikliği öğrencilerin mezuniyetini geciktirebileceği veya okuldan işe geçişlerini zorlaştırabileceği için iş başında eğitim düzenlemeleri daha esnek hale getirilmiş, bazı ülkelerde esneklik sistem içinde sağlanmıştır. Örneğin; Avusturya'da, çıraklık pozisyonu bulamayan gençlerin final sınavları da dâhil olmak üzere tanınmış bir eğitim kurumunda eşdeğer çıraklık programlarına kayıt olmalarını sağlamak amacıyla salgından önce düzenleme yapılmış, salgın sırasında da 3.000 yeni eğitim kurumu bu duruma uygun hale getirilmiştir. Salgın sırasında sokağa çıkma yasakları nedeniyle iş başında eğitimin aksamasını engellemek amacıyla örneğin; ABD'de Çalışma Bakanlığı, 2020 Aralık ayında iş başında eğitimin çevrimiçi olarak yapılmasına yönelik bir genelge ile bir kılavuz yayımlamıştır. Bu ve benzeri düzenlemeler işletmelerin iş başında eğitimi çevrimiçi ortama taşımalarını kolaylaştırmıştır. Çıraklık eğitiminin daha az önemli olduğu OECD ülkelerinde genellikle gençlerin işgücü piyasasına girmelerini sağlayan yaz işleri ve stajları desteklemek amacıyla da bazı düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin; Kanada'da, kaliteli iş deneyimi için KOBİ'lerin gençleri istihdam etmelerine yönelik ücret sübvansiyonları sağlayan Yaz İşleri Programı salgın koşullarına uyarlanmıştır. İzlanda'da 2020 yaz aylarında 18 yaş ve üstü öğrenciler için 3.000 geçici yaz işi yaratmak amacıyla 2.2 milyar İzlanda Kronu tahsis edilmiş, program 2021 yılında

da uygulanmış, 2.500 yaz işi daha yaratılmıştır. Portekiz'de 2021 Şubat ayında istihdam kurumlarının staj için kuruma kaydolan gençlere ödenek sağladığı ve işletmelerin staj maliyetlerinin geri ödendiği dokuz aylık bir plan yürürlüğe girmiştir. İşbaşında öğrenmeye yönelik düzenlemelerin başarısı ise ülkelere göre farklılık göstermiştir. Örneğin; bu düzenlemeler Fransa'da çırak sayısının artmasına katkıda bulunmuş, Almanya'da ise daha az başarılı olmuştur (OECD, 2021c: 10-11, 4).

Uzaktan Eğitime Yönelik Düzenlemeler

Birçok OECD ülkesi çevrimiçi eğitimin yarattığı fırsat eşitsizliğini azaltmaya yönelik çeşitli düzenlemeler yapmıştır. Örneğin; ABD'de öğrencilere yönelik ücretsiz internet bağlantı noktaları kurulmuş, Almanya'da internet erişimi olmayan öğrencilere posta yoluyla evlerine okul ödevleri gönderilmiştir (Emin ve Altunel, 2021: 10-11). Güney Kore'de bilgisayarı olmayan 280.000 öğrenciye ücretsiz bilgisayar kiralama imkânı sunulmuştur. Ayrıca Kore Eğitim Bakanlığı üç büyük telekomünikasyon şirketi ile anlaşma yaparak, interneti eğitimsel yayın sistemlerini öğrencilerin kullanmaları sırasında ücretsiz hale getirmiştir. Japonya'da salgın öncesinde oluşturulan, her öğrenciye bir bilgisayar ve yüksek hızlı internet öngören okul projesinin salgın döneminde bütçesi arttırılmıştır. İtalya'da bazı bölgelerde öğrencilere bilgisayar veya tablet dağıtılmış, benzer şekilde Fransa'da bilgisayarı olmayan her öğrenciye devlet tarafından bir bilgisayar tahsis edilmiştir. Yunanistan'da bakanlık kararıyla ve okullar aracılığıyla sadece öğrencilere değil öğretmenlere de okulların kapatılmasının hemen ardından tablet ve bilgisayar sağlanmış ayrıca internete erişimi olmayan öğrencilere çok düşük bir ücretle kablolu telefon hattı ile eğitime katılma imkânı sunulmuştur. Hollanda'da internete erişim sorunu olan, engeli bulunan veya ev içi diğer sorunları olan öğrencilere COVID-19 olmadıkları sürece dersleri yüz yüze yapma imkânı sağlanmıştır (Yıldırım, 2021).

Ruh Sağlığı ile İlgili Düzenlemeler

20 OECD ülkesinde (Avustralya, Avusturya, Belçika, Kanada, Şili, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, İzlanda, İrlanda, Güney Kore, Litvanya, Letonya, Hollanda, Norveç, Polonya, İsveç, Birleşik Krallık ve ABD) ruh sağlığı hizmetleri özellikle gençler için genişletilmiş veya salgını sırasında gençlerin ruh sağlığını desteklemek amacıyla yeni fonlar oluşturulmuştur. Bu ülkelerden Polonya'da salgının gençlerin ruh sağlığı üzerine etkisine yönelik olarak 2021 Ocak ayında 24 saat yardım hattı, yeni ruh sağlığı uzmanlarının istihdam edilmesi ile hizmet sunumunun genişletilmesi ve dijital bağımlılık tedavi programlarının sağlanmasını içeren bir paket açıklanmıştır (OECD, 2021c: 6, 13). Fransa'da yükseköğretim öğrencilerine sunulan entegre ruh sağlığı ve eğitimi desteğinin kapasitesi arttırılmış, yükseköğretimde ruh sağlığı ilk yardım programlarının yaygınlaştırılması hızlandırılmıştır. Bu ülkede 2021 Şubat ayında üniversite öğrencilerinin bir ruh

sağlığı uzmanından ücretsiz olarak üç seans almalarına imkân tanıyan Psikolojik Kontrol (Chèque Psy) Programı başlatılmıştır. Birleşik Krallık'ta 18-25 yaş grubu ruh sağlığı hizmetleri ile yetişkin ruh sağlığı hizmetleri arasındaki uçurumu kapatmak ve gençlere özel ruh sağlığı hizmetleri sağlamak amacıyla bir fon tahsis edilmiştir (OECD, 2021b: 10; OECD, 2021c: 13). Finlandiya'da hükümet ONNI¹⁴ Projesi'ne ek finansman sağlamış, yeni ruh sağlığı uzmanlarını istihdam etmek de dâhil olmak üzere gençlik merkezlerinde psikolojik destek ve hizmetler sunmuştur (OECD, 2021c: 14).

Ruh sağlığı alanındaki yeni düzenlemelerin büyük bölümünü; çevrimiçi hizmetler veya telefon yardım hatları oluşturmuş, var olan ruh sağlığı hizmetlerinin bir bölümü de çevrimiçi ortama taşınmıştır (Eurofound, 2021: 74). Birçok ülkede özellikle çevrimiçi hizmetler salgın öncesine göre daha fazla önem kazanmıştır. Örneğin; Birleşik Krallık'ta 2019 Nisan ayında çocuk ve genç ruh sağlığı hizmetlerinin %23'ü çevrimiçi iken oran 2020 Nisan ayında %84'e yükselmiş, 2021 Şubat ayında %67'e düşmüş yine de bu oran salgın öncesine göre önemli ölçüde yüksek olmuştur (OECD, 2021b: 6). Ancak gençlerin ruh sağlığına yönelik 2020 sonunda belirlenen düzenlemelerin çoğu geçici olmuş, hizmetlere ve desteğe erişim önündeki engeller sadece salgın süresince kaldırılmıştır (Eurofound, 2021: 74).

Sonuç

COVID-19 salgını gençlerin istihdam, eğitim ve sağlık alanında karşılaştıkları sorunları daha da arttırmıştır. Gençler yetişkinlere oranla salgından daha fazla etkilenmiş, gençlerin bu alanlarda karşılaştıkları sorunlar yeni eşitsizlikleri de beraberinde getirmiştir. Diğer taraftan COVID-19 salgını ile birlikte salgın öncesi var olan cinsiyete dayalı farklılıklar çok daha belirgin hale gelmiştir.

Öncelikli olarak, tüm dünyada çalışma saatlerinin azalmasına bağlı olarak genç işçiler önemli ölçüde istihdam ve gelir kaybı yaşamışlardır. Salgının dünya genelinde 2019-2020 yılları arasında 34 milyona yakın genç istihdam kaybına neden olduğu tahmin edilmektedir. 2021 yılındaki toparlanma sürecinde genç istihdam oranının arttığı ancak oranın salgın öncesi dönemin altında kaldığı görülmektedir. Bu durum ise; genç istihdamdaki iyileşmenin uzun süreli ve zorlu olacağını göstermektedir. Ayrıca, genç istihdam kaybı ile işgücünden kaçışın NEET oranını tüm dünyada hızla yükseltmesine koşut olarak, gençlerin orta ve uzun dönemde yeniden iş arama kararı vermelerinin ve beceri kayıplarının üstesinden gelmelerinin son derece güç olacağı da görülmektedir. NEET oranlarının yüksekliği özellikle

¹⁴ “Birlikte daha güvenli okullar inşa etmek” sloganı altında ONNI Projesi'nin amacı okul güvenliği yönetimini okul topluluğu içinde ortak bir çaba haline getirmek ve okullara güvenliklerini geliştirmeleri için kapsamlı çok yönlü araçlar sunmaktır (<https://sites.utu.fi/onni/en/>).

düşük ve orta gelirli ülkelerdeki gençleri çok daha yoğun bir biçimde etkilemektedir. Bu durumun genç işsizlik sorunundan daha önemli ve kalıcı etkiler yaratabileceğini iddia etmek yanlış olmayacaktır.

Diğer taraftan COVID-19 salgını tüm dünyada okul öncesinden yükseköğretime kadar tüm eğitim düzeylerinde okulların tamamen veya kısmen kapatılmasına neden olmuştur. Bu durum özellikle özel eğitime ihtiyacı olan, okullar tarafından sağlanan sosyal ve duygusal destek hizmetlerinden yararlanan, okul yemeklerine ihtiyaç duyan gençler gibi dezavantajlı durumdaki gençleri daha fazla etkilenmiştir. Salgın ile birlikte uzaktan eğitime erişim imkânına sahip olmayan özellikle düşük gelirli ülkelerdeki gençle, öğrenme kaybı risklerine daha açık hale gelmişlerdir. Hane gelirinde yaşanan sert düşüşler ve eğitim kurumlarının uzaktan eğitime geçmesi eğitim ve öğretim sürecini olumsuz şekilde etkilemiştir. Bu durumun ise; gençler açısından hem beceri hem de yaşam boyu gelir kaybına neden olacağı açıktır. Diğer taraftan, salgın nedeniyle fiziksel öğrenme fırsatlarının olmaması ve ekonomik sorunlar devamsızlık ve okul terk riskini de arttırmıştır.

Salgının gençlerin sağlıkları üzerine etkileri ele alındığında; birçok ülkede ruh sağlığı sorunları olan gençlerin oranının salgın öncesine göre önemli ölçüde arttığı görülmektedir. Salgın yetişkinlere oranla gençler arasında anksiyete ve depresyon belirtilerinin daha sık görülmesine neden olmuştur. Ruh sağlığı sorunlarından ise; önceden ruh sağlığı sorunları olan, düşük gelirli, LGBTİ+, engelli gençler ve genç kadınlar daha fazla etkilenmişlerdir. Ayrıca, salgın döneminde işini kaybeden veya kaybetme korkusu yaşayan gençler ruh sağlığı açısından yüksek risk grubuna dâhil olmuşlardır. Uzun süreli genç işsizler, çalışanlara ve kısa süreli genç işsizlere göre belirgin şekilde daha yüksek ruh sağlığı bozulma riski taşımışlardır. Ruh sağlığı açısından diğer önemli bir risk de okulların kapanması ve gençlerin işlerini kaybetmeleri ile birlikte gençlere yönelik okullarda veya işyerlerinde sağlanan kurumsal ruh sağlığı desteklerinin aksamasıdır.

Gençlerin eşitsiz, orantısız ve birbirleri ile yakından bağlantılı bir biçimde istihdam, eğitim ve sağlık alanlarında karşılaştıkları yeni sorunlara yönelik olarak bazı OECD ülkelerinde çeşitli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Avusturya, Almanya ve Fransa dışındaki ülkelerde ilk düzenlemelerin hane halkının gelir kayıplarını giderme amacı taşıdığı ve bu nedenle doğrudan gençleri hedeflemediği görülmektedir. Ancak salgının etkilediği gruplar genişleme eğilimi gösterdikçe ülkeler gençlere yönelik politikalar oluşturmaya yönelmişlerdir. Gençlere yönelik ulusal düzenlemelerin ülkelerin gelişmişlik düzeylerine, salgın öncesi dönemde var olan kurumsal yapılarına, bu yapıların etkinliğine ve gençlik politikalarına göre ülkeler arasında farklılık gösterdiği görülmektedir. İstihdam ile ilgili olarak bazı OECD ülkelerinde gençlik stratejileri yanında gelir destekleri, iş koruma planları, işe alım sübvansiyonları, kamu istihdam hizmetlerinin güçlendirilmesi gibi düzenlemeler yapılmıştır. Ancak daha az güvenceli, geçici ve kayıt dışı işlerde

yoğunlaşan gençlerin bu tür desteklere hak kazanamama riski taşıdıkları veya ulusal düzenlemelerin bu gençlere ulaşma konusunda yetersiz kaldığı da unutulmamalıdır.

İstihdam ile ilgili düzenlemelerin destekleyicisi olarak iş başında eğitimin otuz OECD ülkesinde güçlendirilmesinin hedeflendiği ve bazı ülkelerde çıraklara yönelik yeni teşvik planlarının uygulamaya konduğu veya var olan planların genişletildiği görülmektedir. Bu sayede, iş başında eğitim konusunda sorunlar yaşayan hedef gruplardan biri olan çırakların eğitimlerine devam etmeleri teşvik edilmeye çalışılmıştır. Çıraklara ek olarak, salgın döneminde yeni ve kaliteli işlere ulaşmakta zorluk çeken, beceri kayıpları yaşayan gençler için staj uygulamalarında iyileştirmelerin gerçekleştirildiği görülmektedir. Eğitim alanında ortaya çıkan fırsat eşitsizliklerini gidermeye yönelik olarak birçok OECD ülkesinde uzaktan eğitime erişimde zorluk çeken gençlere ücretsiz internet bağlantısı sağlama, öğrencilere bilgisayar ve tablet dağıtma gibi uygulamalar da hayata geçirilmiştir.

Ruh sağlığı alanında ise; yirmi OECD ülkesinde kurumsal düzeyde ruh sağlığı desteklerinin aksamasına yönelik olarak gençlere ruh sağlığı hizmetleri genişletilmiş ve yeni fonlar oluşturulmuştur. Ancak bu desteklerin hem gelir düzeyi yüksek ülkelerde daha etkili olduğu hem de salgın dönemini kapsayan geçici bir süre için etkin olduğu görülmektedir.

Son olarak belirtmek gerekir ki; COVID-19 nedeniyle “kayıp” veya “yaralı” olarak nitelendirilebilecek bu genç nesle yönelik düzenlemeler olumlu olmakla birlikte bu düzenlemelerin etkinliği konusunda henüz kesin sonuçlar çıkarmak oldukça güçtür.

Extended Summary

The COVID-19 pandemic has worsen the challenges faced by young people in the labour market, education and health. Despite public support and regulation, young labour market entrants and young students have been disproportionately affected by the pandemic. Also, mental health problems have increased more among youth than adults. The so-called "COVID-19 generation" or "Quarantine generation" has had to contend with new aspects of inequality in terms of employment, education and health. Firstly, young workers have experienced significant employment and income losses as a result of the reduction in working hours. The loss of employment of 34 million young people, which occurred during the pandemic in 2020, did not reach the pre-pandemic level in the recovery period in 2021. In addition, youth employment losses and the flows out of the labour force have caused the NEET rate to rise rapidly all over the world. It becomes extremely difficult for young people to make a decision to seek a job again and overcome skill losses in the medium and long term. Secondly, the COVID-19 has led to the complete or partial closure of schools at all levels of education, from pre-school to tertiary education. Sharp declines in household income and the transition of

educational institutions to distance education have made it difficult to access education and training. This outcome is predicted to cause both skill corrosion and lifetime income loss for young people. Thirdly, the effects of the pandemic on youth health have resulted in a significant increase in the proportion of young people with mental health problems compared to the pre-pandemic period in many countries. The pandemic has caused more frequent symptoms of anxiety and depression among youth than adults.

At national level, regulations have been made to address the unequal and disproportionate problems faced by young people in the fields of employment, education and health. In OECD countries, regulations such as youth strategies, income supports, job protection plans, recruitment subsidies, strengthening public employment services have been put forward. In many OECD countries, policies such as providing free internet connection to young people who have difficulty in accessing distance education, and distributing computers or tablets to students have been implemented in order to eliminate the inequalities of opportunity in the field of education. In terms of mental health, youth mental health services have been expanded and new funds have been created in order to ensure that institutional mental health support is not interrupted in twenty OECD countries. However, it has been concluded that these supports are both more effective in high-income countries and are beneficial for a temporary period. In other words, national policy makers have had limited responses to youth mental health. Finally, it should be noted that although the regulations for young people who can be described as "lost" or "injured" due to COVID-19 are considered affirmative, it is difficult to reach definite conclusions about the effectiveness of these regulations yet.

Beyan

“COVID-19 Salgını ve Gençler: Salgının Gençlerin İstihdamı, Eğitimi, Sağlığı Üzerine Etkileri ve Gençleri Korumaya Yönelik Düzenlemeler” başlıklı makalemizde herhangi bir kişi veya kurumla çıkar çatışmasının bulunmadığını beyan ederiz.

KAYNAKÇA

- Achdut, N. ve Refaeli, T. (2020) “Unemployment and Psychological Distress Among Young People During The Covid-19 Pandemic: Psychological Resources and Risk Factors”, **International Journal of Environmental Research and Public Health**, 17(19), 7163, 1-21. doi:10.3390/ijerph1719716.
- Aksu, G. G., İncel, İ., Akar, A., Üstün, M.S, Cam, Z.D ve Toros, F. (2022) “Covid-19 Salgınının Çocuk ve Gençlerin Ruh Sağlığına Yansıması”, **Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi**, 15 (Özel Sayı-1, 21. Mersin Pediatri Günleri), 142-150.
- Atkins, M., Callis Z., Flatau, P. ve Kaleveld, L. (2020) “**Covid 19 and Youth Unemployment, CSI Response**”, 1-6
https://www.csi.edu.au/media/uploads/csi_fact_sheet_social_covid-19_youth_unemployment.pdf, (Erişim Tarihi: 26.08.2022).
- Barford A., Coutts, A. ve Sahai, G. (2021) **Youth Employment in Times of COVID: A Global Review of COVID-19 Policy Responses to Tackle (Un)employment and Disadvantage Among Young People**, International Labour Office, Geneva.
- Carcillo, S., Fernandez, R., Königs, S. ve Minea, A. (2015) **NEET Youth in the Aftermath of the Crisis: Challenges and Policies**, OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 164, Paris: OECD Publishing.
- Emin, M.N. ve Altunel, M. (2021) **Koronavirüs Sürecinde Türkiye'nin Uzaktan Eğitim Deneyimi**, SETA, Rapor.
- Eurofound (2020) **Women and Labour Market Equality: Has COVID-19 Rolled Back Recent Gains?**, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Eurofound (2021) **Impact of COVID-19 on Young People in the EU**, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Eurofound (2022a) **Fifth Round of the Living, Working and COVID-19 E-Survey: Living in a New Era of Uncertainty**,
https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef22042en.pdf, (Erişim Tarihi: 26.09.2022).
- Eurofound (2022b) **People with Disabilities and The COVID-19 Pandemic: Findings From the Living, Working and COVID-19 E-Survey**, COVID-19 Series, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Eurofound (2022c) **Living and Working in Europe 2021**, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
<https://sites.utu.fi/onni/en/>, (Erişim Tarihi: 13.11.2022).
- ILO (2020a) **Youth and Covid-19: Impacts on Jobs, Education, Rights and Mental Well-Being**, Research Report, Geneva.

- ILO (2020b) **Preventing Exclusion from the Labour Market: Tackling the COVID-19 Youth Employment Crisis**, Policy Brief.
- ILO (2021) **An Update on the Youth Labour Market Impact of the COVID-19 Crisis**, Statistical Brief.
- ILO (2022a) **Global Employment Trends for Youth 2022**, International Labour Office, Geneva.
- ILO (2022b) **Policy Sequences During and After COVID-19, A Review of Labour Market Policy Patterns**, Policy Brief.
- Konle-Seidl, R. ve Picarella, F. (2021) **Youth in Europe: Effects of COVID-19 on Their Economic and Social Situation**, European Parliament's Committee on Employment and Social Affairs.
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662942/IPOL_STU\(2021\)662_942_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662942/IPOL_STU(2021)662_942_EN.pdf), (Erişim Tarihi: 29.09.2022).
- Metin, B. (2016) "Genç İşsizliği İle Mücadelede Aktifleştirme Stratejileri: İstihdama Geçişte Güçlü bir Politika Aracı mı?", **Emek ve Toplum Dergisi**, 5(11), 76-105.
- OECD (2020) **Youth and COVID-19: Response, Recovery and Resilience**, OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19), OECD Publishing, Paris, <https://dx.doi.org/10.1787/c40e61c6-en>, (Erişim Tarihi: 29.09.2022).
- OECD (2021a) **OECD Employment Outlook 2021: Navigating the COVID-19 Crisis and Recovery**, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2021b) **Supporting Young People's Mental Health Through the COVID-19 Crisis**, OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19), OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/84e143e5-en>, (Erişim tarihi: 29.09.2022).
- OECD (2021c) **What Have Countries Done to Support Young People in the COVID-19 Crisis?**, OECD Publishing, Paris, https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=1099_1099609-ia84hp7m3s&title=What-have-countries-done-to-support-young-people-in-the-COVID-19-crisis
- OECD (2022a) **OECD Employment Outlook 2022: Building Back More Inclusive Labour Markets**, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2022b), **Youth not in Employment, Education or Training (NEET)**, (indicator). doi: 10.1787/72d1033a-en, (Erişim Tarihi: 4.11.2022).
- Rinne U., Eichhorst W. Marx, P. ve Brunner, J. (2022) **Promoting Youth Employment During COVID-19: A Review of Policy Responses**, ILO-IZA Institute of Labor Economics.
- UN Women ve UNDP (2022) **Government Responses to COVID-19: Lessons on Gender Equality for a World in Turmoil**, <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2022-06/Government-responses-to-COVID-19-Lessons-on-gender-equality-for-a-world-in-turmoil-en.pdf>, (Erişim Tarihi: 20.08.2022).

- UNESCO, UNICEF, The World Bank ve OECD (2021) **What's Next? Lessons on Education Recovery: Findings from a Survey of Ministries of Education Amid the COVID-19 Pandemic**, <https://reliefweb.int/report/world/whats-next-lessons-education-recovery-findings-survey-ministries-education-amid-covid>, (Erişim Tarihi:01.11.2022).
- UNICEF (2022) **Where Are We On Education Recovery?**, United Nations Children's Fund, New York.
- Yıldırım, S. (2021) **"Pandeminin Dünya Çapında Eğitime Etkileri"**, <https://egitimekonomisi.org/pandeminin-dunya-capinda-egitime-etkileri/> (Erişim Tarihi: 11.10.2022).

